

Explorant la identitat lingüística de l'alumnat de primària: una situació d'aprenentatge per aproximar a la identitat lingüística en un context multilingüe

Autora del treball: Souhayla El Boughlamy
Boukkhada

Assignatura: Treball Final de Màster

Tutora del treball: Julie Waddington

Curs 2023-2024

MADEI

Facultat d'Educació i Psicologia

Universitat de Girona

Agraïments

M'agradaria mostrar el meu especial agraïment a les següents persones, les quals han format part de tot aquest llarg i intens procés. En especial a la meva àvia, una nova estrella. Des del cel espero que estiguis orgullosa de mi, de tot el que he aconseguit i he avançat malgrat totes les complicacions que han anat sorgint aquests darrers mesos. Ara més que mai me'n recordo de tu amb cada pas que faig, cada meta que arribo.

També vull agrair als meus pares, Jamal i Fatima, per fer-me ser la persona que soc avui dia. Gràcies per ensenyar-me el sentit del compromís, de la valentia i l'esforç que no m'han deixat rendir-me en cap moment, i sobretot per la vostra implicació en tots els sentits de la vida, no sé què hagués fet sense vosaltres. Gràcies per estar sempre al meu costat, però sobretot per donar-me els vostres valors a la vida, és el regal més gran que em podíeu haver donat en aquesta vida. També, als meus germans, gràcies per sempre escoltar-me, ajudar-me i sostenir-me a cada moment perquè no desistís. Gràcies per aconsellar-me i donar-me el vostre afecte, sou una part molt especial de mi. A més, agrair a les meves cosines, gràcies per ser sempre les que em feu veure la llum al final del túnel, però sobretot, gràcies per la confiança dipositada en mi i la vostra paciència. Perquè sempre heu estat per aixecar-me de cada ensopegada, gràcies de cor.

A l'Escola Sagrada Família, per participar en l'estudi i deixar-me fer les activitats amb els alumnes de sisè sense posar cap objecció. La vostra col·laboració ha estat essencial per poder dur a terme aquesta investigació, i per això us estic molt agraïda. Però sobretot, agraeixo a la meva tutora, Julie Waddington, per la seva ajuda, paciència i disposició durant tot el procés d'elaboració d'aquest TFM. El teu coneixement i experiència sobre el tema ha estat molt motivador per dur a terme aquesta investigació. Gràcies de tot cor pel teu acompanyament.

I, finalment, a mi mateixa. Per haver estat perseverant malgrat totes les complicacions que he viscut aquest any. El meu jo del passat mai no hauria imaginat ser avui aquí. Ara em puc dir, ets un exemple de superació, de sacrifici i de dedicació. No ha estat el meu millor any per descomptat, m'ha tocat afrontar situacions que m'han afectat i només per com les he superat, ja he guanyat.

Resum

Aquest treball de final de màster explora la identitat lingüística de l'alumnat de primària en un entorn multilingüe. Amb relació a això, aquest estudi té com a objectiu principal aproximar els estudiants de primària a la seva pròpia identitat lingüística, mitjançant una situació d'aprenentatge dissenyada específicament per aquest propòsit. Partint d'aquest objectiu, la recerca segueix un enfocament metodològic qualitatiu, centrat a comprendre profundament les experiències i perspectives dels estudiants. Per aconseguir-ho, s'han utilitzat instruments com un diari de camp, enquestes amb preguntes obertes i textos identitaris creatius, explorant així els significats i perspectives a través de les vivències de l'alumnat. A més, s'ha incorporat un enfocament quantitatiu parcial per avaluar l'impacte de la situació d'aprenentatge mitjançant una enquesta de selecció múltiple. En conclusió, els resultats de l'estudi mostren que integrar la diversitat lingüística en les activitats d'aprenentatge crea un entorn representatiu i valuós per a l'alumnat, facilitant així la reflexió sobre la seva identitat lingüística, la qual cosa contribueix a crear una cultura de respecte i inclusió a les escoles.

Paraules clau: identitat lingüística, entorn multilingüe, situació d'aprenentatge, educació primària

Abstract

This master's thesis explores the linguistic identity of primary school students in a multilingual environment. In relation to this, the main objective of this study is to bring primary school students closer to their own linguistic identity, through a learning situation designed specifically for this purpose. Based on this objective, the research follows a qualitative methodological approach, focused on deeply understanding the experiences and perspectives of the students. To achieve this, instruments such as a field diary, surveys with open questions and creative identity texts have been used, thus exploring the meanings and perspectives through the students' experiences. In addition, a partial quantitative approach has been incorporated to assess the impact of the learning situation through a multiple choice survey. In conclusion, the results of the study show that integrating linguistic diversity into learning activities creates a representative and valuable environment for students, thus facilitating reflection on their linguistic identity, which contributes to creating a culture of respect and inclusion in schools.

Keywords: linguistic identity, multilingual environment, learning situation, primary education

Índex

---

1. Introducció.....	6
2. Justificació i contextualització.....	8
3. Marc teòric.....	10
3.1. Què és la identitat lingüística?.....	10
3.2. Importància de fomentar la identitat lingüística en l'àmbit educatiu.....	12
3.3. Beneficis de la diversitat lingüística en l'educació inclusiva.....	14
3.4. Estratègies per gestionar la identitat lingüística a l'aula de forma inclusiva..	15
3.5. Els textos identitaris lingüístics.....	17
4. Mètode.....	19
4.1. Paradigma.....	19
4.2. Participants.....	20
4.3. Procediments de recollida.....	21
4.4. Anàlisi de resultats.....	24
5. Resultats.....	25
5.1. Evolució de la comprensió del concepte “identitat lingüística”.....	25
5.2. Consciència de la diversitat lingüística.....	26
5.3. Connexió emocional amb els idiomes de la identitat lingüística.....	27
5.4. Preservació de les llengües minoritàries.....	28
5.5. Identitat lingüística a l'escola.....	29
5.6. Reconeixement i valoració de la identitat lingüística.....	29
5.7. Multilingüisme a la llar.....	30
5.8. Augment de l'autoestima de la identitat lingüística.....	31
5.9. Impacte de la situació d'aprenentatge.....	31
6. Discussions.....	36
7. Conclusions.....	38
8. Referències bibliogràfiques.....	41
9. Annexos.....	45
Annex 1. Consentiment informat.....	46

Annex 2. Situació d'aprenentatge.....	50
Annex 3. Enquesta comparativa (inici i final situació d'aprenentatge).....	57
Annex 4. Exemples de textos identitaris creatius.....	58
Annex 5. Enquesta per avaluar la situació d'aprenentatge.....	64

1. Introducció

La identitat lingüística és una dimensió fonamental en el desenvolupament personal i acadèmic dels estudiants, especialment en contextos multilingües on la diversitat cultural i lingüística és una realitat quotidiana (Martínez i Mora, 2008). Així doncs, el present treball de final de màster segueix l'objectiu principal d'aproximar els alumnes de sisè de l'escola Sagrada Família (context multilingüe) a la seva pròpia identitat lingüística, mitjançant una situació d'aprenentatge dissenyada específicament per aquest propòsit.

A partir d'aquest objectiu general s'han definit els següents objectius específics, els quals guien aquesta investigació:

- Crear una situació d'aprenentatge inclusiva per aproximar a l'alumnat de cycle superior a la seva identitat lingüística en un entorn multilingüe.
- Identificar les actituds i les percepcions dels estudiants de cycle superior respecte a la seva identitat lingüística abans i després de participar en la situació d'aprenentatge.
- Explorar com la interacció amb dinàmiques divertides influeix en el compromís dels estudiants per reflexionar sobre la diversitat lingüística present a l'aula.
- Avaluar l'impacte de la situació d'aprenentatge com a eina per aproximar a l'alumnat de primària a la seva identitat lingüística.

Pel que fa a l'estructura d'aquest estudi, es desenvolupa a través de diferents apartats que segueixen un fil conductor lògic i coherent. En aquest sentit, es comença justificant la tria d'aquest tema i es descriu el context en què es desenvolupa aquesta recerca. En segon lloc, es presenta el marc teòric que inclou una revisió de la literatura sobre la identitat lingüística, l'educació en contextos multilingües i les estratègies pedagògiques efectives per a fomentar la identitat lingüística entre els estudiants. Aquesta revisió proporciona la base conceptual per a la investigació i justifica la rellevància dels objectius plantejats.

A continuació, es descriu la metodologia emprada per dur a terme l'estudi. Aquest apartat detalla els participants de la investigació, el paradigma metodològic adoptat, els procediments seguits per a la recollida de dades i l'anàlisi d'aquestes. Referent a

això, la metodologia d'aquesta investigació és rigorosa i està dissenyada per obtenir informació detallada i significativa sobre les percepcions i experiències dels estudiants en relació amb la seva identitat lingüística.

Després de la metodologia, es presenten els resultats més rellevants de la recerca, exposant de manera clara i sistemàtica les dades obtingudes i les conclusions que se'n deriven. Aquestes dades s'analitzen i es discuteixen en relació amb les aportacions d'altres investigacions, oferint una visió integrada i crítica dels resultats obtinguts.

Finalment, el treball culmina amb un apartat de conclusions, on es resumeixen les principals recerques de la investigació i es plantegen implicacions pràctiques per a la tasca educativa, així com suggeriments per a futures investigacions. En darrer lloc, es presenten les referències bibliogràfiques utilitzades al llarg de l'estudi i els annexos, prèviament referenciats en el text, que inclouen materials addicionals rellevants per a la comprensió completa d'aquest treball.

2. Justificació i contextualització

La temàtica d'aquest treball sorgeix arran de la reflexió sobre la meua identitat lingüística en una de les assignatures del màster, "La diversitat lingüística a l'escola inclusiva". Al llarg del meu bagatge en el món de l'educació, mai s'ha parlat ni s'ha tingut en compte la identitat lingüística dels estudiants. Per consegüent, aquest buit m'ha portat a tenir un interès especial en aproximar els alumnes d'educació primària a la seva identitat lingüística dins d'un entorn multilingüe.

En aquest sentit, segons el Departament d'Ensenyament (2018), la identitat lingüística desenvolupa un rol essencial en l'àmbit educatiu, ja que té diverses implicacions que afecten l'alumnat. Així doncs, com a mestra, defenso que s'ha de preservar la gran diversitat lingüística que ens envolta. Per fer-ho, cal reconèixer totes les llengües com a iguals i erradicar qualsevol forma de discriminació. Només d'aquesta manera es pot normalitzar la diversitat dins l'aula, tot ajudant a acceptar i valorar la identitat lingüística de cada estudiant. Aquest fet contribuirà a construir una societat més inclusiva i preparada per afrontar els desafiaments globals.

Paral·lelament, actualment vivim en una societat on cal donar respostes a les noves situacions socials que sorgeixen a l'entorn, en concret, a la creixent diversitat lingüística i cultural. Per consegüent, molts professionals de l'educació ens preocupem per aquesta situació, i cada vegada estem més conscients de les repercussions que aquest fet té en els processos d'aprenentatge de tot l'alumnat (Torras, 2008). Amb relació a això, no és cap secret que el docent és un model per a l'alumnat (Frontela, 2013). Per tant, a les classes s'han de crear activitats relacionades amb la identitat lingüística dels estudiants, com per exemple la creació de textos identitaris. Aquestes activitats no només enriqueixen l'experiència educativa, sinó que també promouen un entorn de respecte i valoració de la diversitat lingüística i cultural.

Així mateix, cal destacar que aquesta investigació es desenvolupa en un entorn totalment multilingüe, a l'escola Sagrada Família de Girona Est, comunitat formada per cinc barris: Vila-roja, Mas Ramada, La Creueta, Grup Sant Daniel i Font de la Pólvora. En aquests barris conviuen famílies gitanes del sud d'Espanya i de Portugal; famílies magrebines; i famílies de procedència diversa com l'Índia, Pakistan, Senegal, entre altres.

A part de la diversitat lingüística i cultural, Girona Est es caracteritza per tenir alts índexs de persones aturades, molta economia submergida, rendes baixes i alt nivell d'absentisme i d'abandonament escolar. Així doncs, es tracta d'una de les zones d'exclusió social més importants de Catalunya, on un gran nombre de famílies socialment i culturalment desfavorides, es troben en una situació d'alta vulnerabilitat i tenen alts factors de risc per quedar exclosos del sistema educatiu i laboral. En concret, els més perjudicats són la seva població infantil i juvenil, que es veu afectada per factors que dificulten la seva integració i èxit educatiu.

Finalment, aquest treball es justifica, doncs, per la necessitat de visibilitzar i valorar la diversitat lingüística en un context tan complex com el de Girona Est. Per tant, la investigació busca oferir una eina educativa que promogui la reflexió i la consciència sobre la identitat lingüística, contribuint així a una educació més inclusiva i respectuosa amb la diversitat.

3. Marc teòric

Com s'ha esmentat anteriorment, aquest treball consisteix a investigar sobre les aproximacions a la identitat lingüística dels estudiants de cicle superior en un entorn multilingüe. Així doncs, a continuació es desenvolupa el marc teòric d'aquest estudi amb la finalitat de conèixer l'estat de la qüestió d'aquest tema i així complir amb els objectius d'aquesta investigació.

Per consegüent, es comença explicant què és la identitat lingüística per tal de conèixer amb profunditat aquest concepte. Després s'argumenta la importància de fomentar la identitat lingüística en l'àmbit educatiu. Seguidament, es comparteixen els beneficis de treballar la diversitat lingüística en l'educació inclusiva i posteriorment es procedeix a desenvolupar les estratègies recercades per gestionar la identitat lingüística a l'aula de forma inclusiva. En darrer lloc, s'acaba el marc teòric explicant els textos identitaris lingüístics, un instrument essencial per dur a terme aquesta investigació.

3.1. Què és la identitat lingüística?

Abans que res, és necessari conèixer què és la identitat lingüística amb la finalitat de tenir una bona definició del concepte i així evitar la seva confusió amb altres termes. Per fer-ho, s'ha de començar sabent que el terme identitat engloba múltiples definicions i distincions com són la identitat personal, social, lingüística, col·lectiva o cultural. Així doncs, s'ha d'entendre que la identitat implica reconèixer-se a si mateix com a persona, reconèixer l'altre amb totes les seves complexitats, reconèixer el context en què vivim i reconèixer els diversos aspectes de la nostra història (Vargas, 2013).

En aquest sentit, Jordàn et al. (2002) assenyalen que la identitat es comença a formar des de l'edat més primerenca i es construeix mitjançant interaccions amb els altres en contextos cada cop més plurals, i on la influència de factors socials, culturals, lingüístics, emocionals, familiars i històrics donen lloc a la formació i evolució de la identitat esmentada. A més, com indica Melucci (2001) la identitat és un procés en contínua formació, ja que es construeix i reconstrueix en el curs de

vida dels individus i grups i es forma a partir de diferents facetes, rols i circumstàncies.

Amb relació a això, com s'ha esmentat anteriorment, al llarg dels estudis humanístics, s'ha plantejat l'existència de diversos tipus d'identitat: la identitat personal, lingüística, cultural, de gènere i d'altres en què poden agrupar les característiques d'un individu o grup per aconseguir una caracterització o distinció que els unifiqui com a grup i que els diferencia dels altres grups (Ruiz et al., 2017). No obstant això, la identitat que es considera pertinent contextualitzar conceptualment per al desenvolupament del present estudi és la identitat lingüística.

Partint d'aquesta idea, segons Martínez i Mora (2008) la identitat lingüística es concep com "l'enllaç que crea l'individu amb la comunitat de parla de la qual es fa membre i la varietat de llengua del qual adopta com a pròpia" (citada per Mahecha-Ovalle, 2021, p. 163). A més, aquest autor especifica que la identitat lingüística no és només per a un context particular, sinó que mitjançant la capacitat d'adequació, l'ésser humà té la facultat per desenvolupar-se socialment i lingüísticament en tots els àmbits necessaris de la vida.

És a dir, un parlant no construeix una sola i unificada identitat lingüística per a les diferents situacions comunicatives, sinó que construeix identitats lingüístiques múltiples i complexes. Així doncs, les persones han de ser capaces d'adaptar-se si volen desenvolupar-se socialment en la comunitat, ja que tots els individus que es vulguin comunicar i participar activament en la comunitat hauran d'adaptar la seva pròpia identitat lingüística o desenvolupar-ne una de nova (Halladay i Hassan, 1989).

Sevilla i Bergen (2012) afirmen que la identitat lingüística es construeix i es configura a través de manifestacions i actituds lingüístiques. Per tant, aquests autors defensen que la identitat lingüística són judicis tant individuals com socials respecte a la forma i ús de la llengua, és a dir sobre els comportaments lingüístics.

Per la seva banda, Martínez i Mora (2008) indaguen sobre la identitat lingüística i la defineixen com:

“L'enllaç que crea l'individu amb la comunitat de parla de què es fa membre i la varietat de llengua del qual adopta com la seva pròpia. La identitat lingüística no és

innata, sinó que es va configurant, desenvolupant, transformant en relació dialèctica amb aspectes de la vida biològica, material i social, i té com a característica fundant la policausalitat.” (p.88)

Paral·lelament, segons Junyent (2017), la identitat lingüística va més enllà de parlar simplement un idioma perquè també implica una connexió emocional i cultural amb la llengua en qüestió. A més, Moore (2006) defineix la identitat lingüística com una manifestació de l'actitud social dels individus que es concentra en l'ús d'una llengua en societat i tota la seva varietat lingüística, a través de fets psicosocials que distingeixen les diferents cultures. Per consegüent, en analitzar les actituds lingüístiques dels individus s'aconsegueix entendre com perceben i estructuren les seves percepcions davant de les diferents cultures i comunitats lligades a les llengües que parlen.

3.2. Importància de fomentar la identitat lingüística en l'àmbit educatiu

Com recull Leiva (2010), per aconseguir una ciutadania democràtica i respectuosa amb la diversitat, és imprescindible la construcció de la identitat lingüística i cultural a l'àmbit escolar com a instrument fonamental d'igualtat i d'inclusió. Partint d'aquesta idea, Merino (2004) afirma que un dels pilars essencials on els estudiants poden construir les seves identitats sobre la base dels valors com la igualtat, el respecte, la solidaritat, el pluralisme i la tolerància, és l'escola, com a mitjà d'interacció entre iguals.

Segons Rodríguez (2006), un dels espais on els aspectes lingüístics construeixen la identitat que s'aprèn i transmet a través del procés d'ensenyament-aprenentatge és el centre educatiu. Per això es considera que l'escola hauria d'assumir la responsabilitat de construir la identitat del seu alumnat, tot estimulant una convivència harmònica i tenint en compte el caràcter multiètnic, multilingüe i multicultural que presenta l'alumnat a les aules. En aquest sentit, aquest autor destaca que l'escola presenta un rol protagonista que contribuirà a la construcció de la identitat lingüística de les generacions futures en un context d'interacció constant, i des d'una posició d'igualtat d'oportunitats i de representació real de les cultures minoritàries en el marc escolar.

Per la seva banda, Padilla (2007) assenyala que cada persona desenvolupa la seva pròpia identitat amb valors que orienten les seves accions i que haurien de ser compartits i defensats tant dins del sistema educatiu com a l'entorn extraescolar, tenint en compte que els dos àmbits contribuiran a reforçar o debilitar la convivència en una societat amb una pluralitat de valors produïts pels canvis socials (citada per Chamseddine, 2015).

Paral·lelament, segons el Departament d'Ensenyament (2018) s'ha de donar importància a l'ensenyament del llenguatge en totes les matèries, ja que promou l'èxit acadèmic de tot l'alumnat i de manera especial, dels estudiants més vulnerables. Així doncs, és essencial reconèixer i respectar les identitats culturals i socials de l'alumnat, acceptar el bagatge que porten i saber-lo incorporar en les activitats d'aprenentatge. En aquest sentit, el reconeixement simbòlic de la llengua familiar és una manera de respectar la identitat lingüística de l'alumnat i afavorir així el manteniment de la llengua familiar que ajuda a l'aprenentatge de les llengües.

Finalment, cal destacar que la funció que té el llenguatge en el procés d'ensenyament-aprenentatge és primordial; de la mateixa manera que la relació alumne-professor. A més, el context determina determinats discursos que caracteritzen una identitat lingüística dins la cultura escolar. De manera que si aquesta identitat lingüística "proposa" decisions verbals positives i grates per a la convivència dels estudiants i tots els agents, serà més efectiu l'assoliment dels propòsits que tingui el centre educatiu. Tanmateix, si la identitat lingüística està associada a discursos negatius és més probable que l'interlocutor pateixi desmotivació, desinterès, rebuig, fracàs o deserció escolar, no trobant un sentit significatiu al procés pedagògic escolar (Martínez i Mora, 2008).

3.3. Beneficis de la diversitat lingüística en l'educació inclusiva

En l'educació inclusiva cal pensar la diversitat lingüística com a espai d'aprenentatge. Així doncs, s'ha de parlar de la possibilitat de pensar espais, moments i activitats didàctiques on l'ús de les llengües que coneixen els estudiants sigui considerat legítim, tot aprofitant els beneficis que comporta la diversitat de llengües per aprendre (Barrieras et al., 2009).

En aquest sentit, segons Moore (2006) aquests beneficis es podrien resumir de la següent forma. En primer lloc, la diversitat lingüística pot permetre disposar de diferents punts de vista durant el procés d'aprenentatge. En segon lloc, la diversitat pot afavorir les relacions socials, d'una banda, amb el contrast entre diferents sistemes lingüístics (reflexió metalingüística) i de l'altra, en relació amb la construcció del coneixement de les disciplines no lingüístiques. En tercer lloc, la diversitat lingüística pot servir per recolzar el procés d'ensenyament en els sabers o les experiències que normalment no tenen lloc a la institució escolar, com ara les llengües d'origen, l'escriptura en altres sistemes, els sabers no escolars dels infants immigrants, etc.

Paral·lelament, la gestió de la diversitat lingüística a l'aula, afavoreix el desenvolupament d'una competència en particular, l'anomenada competència plurilingüe, la qual es considera un dels objectius més importants de l'educació actual. Amb relació a això, la competència plurilingüe més que la suma de competències en diferents llengües, és entesa com la competència específica que s'adquireix en situacions plurilingües on l'ús de més d'una llengua és vist positivament (Barrieras et al., 2009).

Partint de l'anterior, cal destacar que la competència plurilingüe permet establir ponts entre les llengües, tot desenvolupant l'habilitat de mediar entre persones que no s'entenen, de traduir o d'interpretar algú que parla una altra llengua. A més, permet aprendre altres llengües a partir del que ja sabem fer amb una, però també a partir de la comparació i la deducció (Barrieras et al., 2009).

En darrer lloc, aquests autors afirmen que la competència plurilingüe ens possibilita també prendre consciència sobre el funcionament arbitrari del llenguatge i ens facilita la tasca d'aprendre a distingir els mots dels conceptes que representen. O sigui, aquesta competència ens ajuda a aprendre.

3.4. Estratègies per gestionar la identitat lingüística a l'aula de forma inclusiva

Per començar, segons Torras (2008) les escoles catalanes han de garantir el coneixement i la competència del català i del castellà, així com de les llengües estrangeres en diferents graus. Però també han de tenir en compte el plurilingüisme

que hi ha a l'aula i han de contribuir a crear un espai educatiu que respecti la diversitat lingüística i cultural que caracteritza la nostra societat, tot augmentant l'interès i la comprensió de les diferents llengües i cultures de l'entorn.

En aquest sentit, Vargas (2013) afirma que el fet de seleccionar les estratègies és summament important i la manera de seqüenciar-les contribueix a consolidar la manera adequada de desenvolupar la identitat lingüística. Per tant, és important que la seqüència didàctica estigui dividida en moments i ha d'estar construïda en funció dels objectius d'aprenentatge o capacitats. Per consegüent, és rellevant que la proposta didàctica permeti portar l'alumne a la construcció i articulació dels continguts, al desenvolupament de procediments, a la transferència dels aprenentatges realitzats a altres situacions i al desenvolupament de la metacognició.

Per la seva banda, Moore (2006) afirma que les propostes didàctiques han de basar-se en els coneixements lingüístics dels alumnes, articulats en una competència específica que té un caràcter plurilingüe. Així doncs, s'han de dissenyar intervencions didàctiques a partir del que els alumnes ja saben sobre les llengües, de tal manera que permetés ajudar-los a integrar aquests coneixements de manera positiva cap a la seva identitat lingüística. A més, Torras (2008) destaca que les activitats lingüístiques han de recollir les característiques personals de l'alumnat i la seva història familiar, només així es poden potenciar espais de comunicació prou variats per a desenvolupar la identitat lingüística de cada infant, tot fomentant la seva adequació a tots els estils i característiques d'aprenentatge.

En aquest sentit, Perregaux (2001) insisteix a considerar que l'aproximació a la identitat lingüística que es desenvolupi amb l'alumnat no ha de tractar directament sobre l'aprenentatge de les llengües, sinó que ha de ser una àmplia cultura lingüística que inclogui a la vegada, el desenvolupament d'aptituds importants vers l'aprenentatge de les llengües: especialment l'exercici de resolució de problemes sobre les qüestions de la llengua, del descobriment de les altres llengües que ens envolten a fi de conèixer millor la pròpia (o pròpies) i d'actituds que haurien de permetre a l'infant construir imatges favorables de les llengües que coneix, que aprèn i que entén dels altres locutors que les parlen.

Per la seva banda, Candelier (2003) afirma que s'ha de fomentar el desenvolupament de la receptivitat de l'alumnat davant de les diferents llengües des de plantejaments reflexius i crítics sobre la identitat lingüística, tot potenciant les actituds empàtiques, assertives i de respecte a la diversitat. Referent a això, els entorns multilingües han de servir per potenciar el discurs de l'educació inclusiva, ja que som conscients que si no hi ha compromís ètic amb els grups socials minoritaris, difícilment es pot donar una educació inclusiva que permeti assolir la construcció d'una identitat lingüística i cultural (López, 2004).

Segons Chamseddine (2015) també és fonamental aprendre a conviure amb la diversitat de manera positiva des dels tres agents claus a la comunitat educativa, com són els docents, l'alumnat i les seves famílies. A més, cal entendre la diversitat com una aposta pel manteniment de la llengua d'origen de l'alumnat i d'obertura del centre escolar a diferents maneres de comprendre la realitat social i educativa. Evitant així posicions i actituds d'inhibició o de passivitat per part dels docents que, sovint es donen per desconeixement o per la formació del professorat.

Per consegüent, es considera fonamental per la constitució de comunitats d'aprenentatge inclusives en un entorn multilingüe que tan docents, famílies i alumnat es converteixin en participants del procés educatiu mitjançant el consens, l'intercanvi i l'enriquiment mutu a través del diàleg, tenint com a objectiu prioritari que tota la comunitat educativa generi processos inclusius que impregnin les pràctiques escolars de manera transversal (Flecha, 2011).

A més a més, a Europa s'han desenvolupat diverses experiències que intenten contribuir a la construcció d'una ciutadania solidària i pluralista des del punt de vista lingüístic i cultural. Un exemple d'això és el Projecte Eulang (Éveil aux langues), el qual constata la situació real de multilingüisme i multiculturalitat a les societats occidentals i proposa la seva utilització, tant per construir actituds positives envers les diferents llengües i cultures, com per desenvolupar activitats metalingüístiques i cognitives que ajudin a desenvolupar la identitat lingüística de l'alumnat (Candelier, 2003).

D'altra banda, Barrieras et al. (2009) defensen que treballar la identitat lingüística a l'aula pot ser útil pel procés educatiu de l'alumnat. Per tant, s'han de diversificar els moments i les activitats per tal d'integrar usos monolingües, bilingües i plurilingües

fent servir les llengües que coneix la classe i fins i tot d'altres. En aquest sentit, Torras (2008) explica que la realitat plurilingüe del nostre país exigeix establir vincles amb altres llengües i cultures perquè la llengua catalana esdevingui la llengua comuna de tots els ciutadans i una eina de cohesió social. Per tant, és essencial atendre de manera especial l'acolliment de la diversitat de llengües familiars de l'alumnat d'origen estranger.

Finalment, Torras (2008) destaca la importància d'impulsar la reflexió de l'alumnat sobre la seva identitat lingüística i el reconeixement de la diversitat lingüística a l'aula. Per fer-ho s'ha de començar incidint en la reflexió i el canvi d'actituds en alumnes, famílies i mestres. A més, s'ha de prendre consciència que les seves llengües d'origen són compatibles i no excloents, i s'ha d'implicar al professorat en la pràctica d'activitats multilingües, tot potenciant el seu interès en la formació d'educació multilingüe. Però sobretot, s'ha d'impulsar una reflexió sobre la importància de treballar la identitat lingüística de l'alumnat a l'escola.

3.5. Els textos identitaris lingüístics

Leiva (2010) defensa que la importància de les accions educatives no rau en el significat pràctic d'aquestes, sinó en el valor conceptual i reflexiu, en la mesura que permetin generar respostes eficaces i creatives davant la identitat lingüística de cada persona. Per consegüent, aquesta serà una estratègia clau en el procés de construcció d'una escola inclusiva.

Partint de l'anterior reflexió, cal destacar que per dur a terme aquesta investigació s'han desenvolupat els textos identitaris lingüístics. Per tant, és necessari conèixer què són per entendre aquesta eina educativa. Així doncs, segons Cummins i Early (2011):

"The identity text then holds a mirror up to students in which their identities are reflected back in a positive light. When students share identity texts with multiple audiences (peers, teachers, [...] etc.) they are likely to receive positive feedback and affirmation of self in interaction with these audiences" (citat per García, 2018, p.33).

En aquest sentit, García (2018) conclou que els textos identitaris permeten als estudiants crear i avaluar les seves identitats fent que prenguin consciència de qui són com a aprenents de llengües. Així mateix, aquests tipus de textos permeten consolidar les diferents posicions que conformen la identitat, tot establint relacions amb les identitats lingüístiques que desitgen.

4. Mètode

Aquesta investigació adopta una metodologia rigorosa per explorar en profunditat la identitat lingüística dels estudiants de sisè de primària de l'escola Sagrada Família a Girona Est. Així doncs, a continuació s'exposa detalladament el paradigma que segueix la investigació, els participants d'aquest estudi, el procediment que s'ha desenvolupat per la recopilació de la informació i com s'ha dut a terme l'anàlisi de les dades recopilades.

4.1. Paradigma

La recerca plantejada segueix principalment l'enfocament metodològic qualitatiu, ja que durant la investigació es pretén comprendre amb profunditat una realitat social. En concret, es busca la comprensió profunda i detallada de les experiències, perspectives i significats dels participants en relació amb la identitat lingüística. Referent a això, a continuació es detallen les raons per les quals aquesta recerca desenvolupa l'enfocament qualitatiu, tot justificant-ho amb citacions d'autors rellevants.

Per començar, en aquesta investigació s'utilitza un mètode qualitatiu que permet explorar diferents significats i perspectives, les quals es comproven a partir de les pròpies vivències personals dels estudiants de sisè de primària. En concret, aquest estudi es desenvolupa a través d'un seguit d'instruments qualitatius, com per exemple un diari de camp, amb el qual s'extreu molta informació, entre altres instruments qualitatius que es detallen més endavant.

En segon lloc, com s'ha esmentat al principi, l'estudi intenta comprendre una realitat social complexa, tot profunditzant sobre el tema a investigar. En aquest sentit, Denzin i Lincoln (2003) destaquen la necessitat de fer servir mètodes qualitatius que ajudin a comprendre la complexitat dels contextos socials.

Paral·lelament, Creswell (2007) defensa que l'estudi qualitatiu ha de ser inherentment flexible, ja que ha de deixar als investigadors ajustar-se per respondre als canvis i les dinàmiques del camp. Per tant, cal ressaltar que la recerca plantejada és totalment flexible, atès que permet adaptar-se als canvis que vagin apareixent, els quals poden aportar noves qüestions a la investigació.

No obstant això, cal destacar que aquesta investigació no només segueix el paradigma qualitatiu, atès que hi ha una petita part de l'estudi que es desenvolupa adoptant el paradigma quantitatiu. En concret, per donar resposta al darrer objectiu d'aquest estudi, ja que s'utilitza una breu enquesta amb preguntes de selecció múltiple, per després analitzar les troballes a partir de gràfics i així avaluar l'impacte de la situació d'aprenentatge com a eina per aproximar a l'alumnat de primària a la seva identitat lingüística.

4.2. Participants

Els participants d'aquest estudi són l'alumnat de sisè de l'escola Sagrada Família de Girona Est. En total, aquest curs està format per dinou alumnes, però només han participat dotze alumnes d'entre onze i dotze anys en aquest estudi, ja que set estudiants no han pogut completar totes les activitats per absentisme.

Concretament, s'ha seleccionat l'escola Sagrada Família, perquè és un centre educatiu que es caracteritza per la seva rica diversitat lingüística i cultural; aquesta característica era essencial per a l'objectiu de l'estudi. Un cop seleccionat el centre, s'ha procedit a establir contacte amb la direcció de l'escola per obtenir una comprensió profunda del context escolar, les necessitats dels estudiants i la disposició del centre per col·laborar en la investigació. S'ha de dir que no hi ha hagut cap problema i el centre no ha posat cap objecció al respecte. A més, cal destacar que la selecció del curs s'ha fet tenint en compte la representació de diverses llengües i cultures a l'aula, tot assegurant que l'entorn fos prou multilingüe i representatiu per a l'objectiu de l'estudi.

D'altra banda, cal comentar que Shamoo i Resnik (2009) expressen la importància de la conducta ètica durant la investigació, ja que fomenta la col·laboració, cooperació i confiança amb el participant, la qual cosa ajuda a avançar en els objectius marcats i complir amb la responsabilitat social. També, aquests dos autors defensen que el consentiment informat ha de ser clar i accessible, fet fonamental per mantenir una conducta ètica i per garantir que els participants se sentin còmodes i segurs en tot moment, contribuint així a la qualitat i la fiabilitat de les dades obtingudes (citada per Salazar et al., 2018).

Amb relació a això, cal ressaltar que a l'hora de dur a terme la recollida de les dades a partir de la situació d'aprenentatge, prèviament s'ha obtingut el permís de cada participant (vegeu Annex 1). En aquest sentit, s'ha dissenyat un full de consentiment informat de manera que sigui clar, visual i accessible per a tots els participants i les seves famílies. S'ha utilitzat un llenguatge senzill i comprensible, acompanyat de gràfics i icones per facilitar la seva comprensió, especialment pensant en les famílies que podrien tenir barreres lingüístiques o de lectura.

A més, a partir del consentiment informat s'ha proporcionat una explicació detallada del propòsit de la investigació, les activitats que es durien a terme, els drets dels participants, i les mesures preses per garantir la confidencialitat i l'anonimat de les dades recollides. Això s'ha fet tant de manera escrita com verbal, assegurant-se que tots els participants tinguessin l'oportunitat de fer preguntes i expressar els seus dubtes abans de signar el consentiment.

Finalment, cal ressaltar que durant aquest estudi s'han seguit les recomanacions de l'*Asociación Británica de Investigación Educativa* (2019), de manera que durant la investigació, els participants han tingut l'oportunitat de retirar-se en qualsevol moment, si així ho desitjaven, però en aquesta recerca no ha sigut el cas. També, a causa que aquest estudi es desenvolupa amb estudiants menors d'edat, s'ha tingut especial cura en assegurar la seva protecció i s'ha garantit que tots els procediments estiguin en línia amb els protocols ètics establerts per a la investigació amb menors. En concret, s'ha seguit el Protocol per la Protecció a la Infància de la Universitat de Girona (s. d.).

4.3. Procediments de recollida

La metodologia d'aquesta investigació ha seguit un procediment estructurat per recollir dades de manera sistemàtica i exhaustiva, assegurant la validesa i la rellevància de la informació obtinguda. Així doncs, a continuació es detalla el procés que s'ha seguit, tot destacant les diferents etapes i instruments utilitzats per recollir dades sobre l'estudi.

En primer lloc, s'ha dissenyat una situació d'aprenentatge inclusiva (vegeu Annex 2), amb l'objectiu de fomentar la reflexió i la consciència sobre la identitat lingüística en un entorn multilingüe. Amb relació a aquesta situació d'aprenentatge, cal destacar

que s'ha adaptat als interessos i les necessitats dels estudiants de cicle superior de l'escola Sagrada Família assegurant la seva rellevància i interès per als participants. A més, totes les propostes s'han validat, ja que prèviament a la implementació de les activitats, s'ha passat aquesta situació a la directora del centre. També, les preguntes de les enquestes, s'han passat prèviament a una alumna de cicle superior del mateix centre perquè validi si són idònies. A partir de la seva aportació, s'ha dut a terme alguns canvis en la formulació de les qüestions per tal de fer-les més accessibles als participants.

Paral·lelament, cal destacar que aquesta situació d'aprenentatge formada per vuit activitats, segueix una progressió lògica per explorar i reflexionar sobre la identitat lingüística dels estudiants en un entorn multilingüe.

Així doncs, aquesta situació d'aprenentatge comença amb les activitats inicials, que serveixen per avaluar el coneixement previ dels estudiants i introduir-los al tema de la identitat lingüística. La primera activitat és el primer instrument per recollir dades i consisteix a un Quizizz amb una breu enquesta (vegeu Annex 3) formada per preguntes obertes, per tal d'avaluar el coneixement i la percepció dels alumnes sobre la seva identitat lingüística. En aquest sentit, es deixa un espai obert perquè els infants puguin escriure el que vulguin sobre aquest tema, totes les respostes són vàlides. A més, cal ressaltar que aquest instrument proporciona una avaluació dels canvis després de la intervenció.

Seguidament, una altra activitat inicial és el "mapa mundial interactiu", on els estudiants marquen els països on es parlen les seves llengües familiars, aportant una visió inicial de la diversitat lingüística present a l'aula.

A continuació, amb les activitats de desenvolupament, els estudiants aprenen nous sabers sobre la identitat lingüística. Per fer-ho es desenvolupen els textos identitaris creatius (vegeu a Annex 4), els quals els permeten expressar la seva identitat lingüística i cultural a través de dibuixos i textos. A més, a partir d'aquests textos identitaris creatius, han de fer un escrit de reflexió sobre les seves experiències i les seves reflexions personals, consolidant el seu aprenentatge i la seva comprensió de la identitat lingüística. Cal destacar que aquestes dues activitats també són instruments de recollida de dades per aquesta investigació.

Les activitats d'estructuració faciliten la reflexió sobre el que els estudiants han après. Així doncs, el "mur de la identitat lingüística" els ofereix un espai per a la creativitat i la col·laboració. Mentre que el "debat de reflexió" els convida a discutir temes rellevants sobre la identitat lingüística, permetent-los explorar diferents perspectives i desenvolupar habilitats de pensament crític.

En darrer lloc, les activitats d'aplicació permeten als estudiants aplicar el que han après. En concret, es desenvolupa l'enquesta final (mateix Quizizz inicial) que serveix per avaluar els canvis en les seves percepcions i comprensions al llarg de la situació d'aprenentatge. També s'avalua aquesta proposta didàctica amb un altre breu Quizizz (vegeu Annex 5) on els alumnes valoren les activitats desenvolupades en la situació d'aprenentatge. Amb relació a aquestes dues enquestes, també són instruments per recollir dades sobre l'estudi i permeten mesurar l'impacte de la situació d'aprenentatge en l'aprofundiment de la identitat lingüística dels estudiants.

Paral·lelament, la investigadora participa activament en el desenvolupament d'aquesta situació d'aprenentatge, prenent notes i reflexionant sobre les interaccions, els comportaments i les reaccions dels estudiants. Així doncs, aquest instrument també proporciona una visió en profunditat dels processos i dinàmiques que es produeixen durant la proposta.

Finalment, cal destacar que aquesta metodologia permet comprendre millor la identitat lingüística dels estudiants de cicle superior en un entorn multilingüe i avaluar l'eficàcia de la situació d'aprenentatge com a eina per aproximar-los a aquesta dimensió de la seva identitat. A més, a través d'aquesta aproximació participativa i reflexiva, s'espera obtenir una visió més completa de les experiències i perspectives dels estudiants en relació amb la seva identitat lingüística. Així doncs, les propostes didàctiques no només promouen aprenentatge als estudiants, sinó que també proporcionen dades valuoses per dur a terme aquest estudi.

4.4. Anàlisi de resultats

L'anàlisi de resultats d'aquesta investigació també segueix una metodologia qualitativa, ja que s'han analitzat temàticament els resultats obtinguts a partir dels següents instruments: el diari de camp, les enquestes amb preguntes obertes i els

textos identitaris creatius amb les reflexions personals sobre la identitat lingüística. Per fer l'anàlisi d'aquests instruments s'han seguit els passos següents.

Per començar, s'han agrupat els resultats i s'han codificat per identificar paraules, frases o idees recurrents. Aquesta fase de codificació ha permès identificar els temes emergents de les dades. Després, s'han agrupat aquests codis en categories més àmplies, formant temes preliminars. Això, ha permès organitzar les dades en blocs significatius. Seguidament, els temes preliminars s'han revisat per assegurar que reflecteixen adequadament les dades recollides. Aquest fet ha implicat revisar els resultats per garantir que els temes identificats són representatius. Per acabar, els temes finals s'han desenvolupat a partir dels temes preliminars, proporcionant una estructura clara per a l'anàlisi dels resultats.

No obstant això, hi ha una petita part de l'estudi que es desenvolupa adoptant l'anàlisi quantitativa, ja que un dels instruments per la recollida de les dades és una breu enquesta amb preguntes de selecció múltiple, per després analitzar-les a partir de gràfics. Per fer aquesta anàlisi, primer s'han recollit les dades quantitatives mitjançant l'enquesta estructurada administrada a través de Quizizz. A diferència de la primera enquesta, aquesta estava formada per preguntes de tipus Likert, és a dir, preguntes de selecció múltiple i preguntes de resposta numèrica per tenir les opinions i experiències dels estudiants de manera mesurable. Seguidament, les respostes recollides s'han importat al programari Excel, on s'han organitzat les dades quantitatives en taules. Finalment, s'han creat els gràfics per representar les dades obtingudes.

5. Resultats

A partir de l'anterior procediment s'han obtingut els següents resultats, els quals ajuden a donar resposta als objectius marcats en la present recerca. En aquest sentit, cal destacar que els resultats s'han agrupat per les temàtiques que s'han identificat, les quals es desenvolupen a continuació.

5.1. Evolució de la comprensió del concepte "identitat lingüística"

Per començar, un tema comú en l'anàlisi de resultats ha sigut l'evolució de la comprensió del concepte "identitat lingüística" per part de l'alumnat. A partir de les respostes inicials de l'enquesta amb preguntes obertes, s'ha detectat clarament que molts estudiants tenien un gran desconeixement d'aquest concepte. Això s'ha observat en el fet que de les dotze respostes recollides, nou dels estudiants han respost amb afirmacions com: "No sé què vol dir identitat lingüística", i tres han esmentat només que la seva identitat lingüística tenia relació amb els idiomes, sense proporcionar més detall.

Tanmateix, les respostes finals d'aquesta enquesta han revelat un augment important en la comprensió i la reflexió del concepte "identitat lingüística". És a dir, mentre que a l'inici molts estudiants no han sabut què volia dir aquest terme, les respostes finals han mostrat una comprensió molt més profunda d'aquest concepte. Per exemple, es destaca la següent resposta d'un participant:

"Són les llengües que parlem, amb les que creixem i que ens fan ser qui som. He descobert que la meva identitat lingüística inclou no només el català i el castellà, sinó també la llengua que parla la meva família, amb quina llengua em sento més còmode parlant, etc."

Per consegüent, l'evolució de les respostes entre l'enquesta inicial i final demostra una transformació considerable en la comprensió dels estudiants sobre què significa la identitat lingüística. A l'inici de l'estudi, el desconeixement d'aquest concepte ha sigut evident, però gràcies a les intervencions educatives, l'alumnat ha començat a reflexionar i a comprendre aquest terme de manera més profunda.

5.2. Consciència de la diversitat lingüística

Un altre tema recurrent ha sigut la consciència de la diversitat lingüística. Amb relació a això, a l'inici de l'estudi i a partir de l'enquesta inicial s'ha detectat que pels participants era cosa irrellevant, ja que de les dotze respostes inicials, més de la meitat només ha contestat: "sí, és important", però sense justificar cap argument.

No obstant això, les respostes finals de l'enquesta han demostrat un interès i una valoració molt més gran per la diversitat lingüística. En aquest sentit, cal destacar la resposta d'un estudiant:

"És important perquè cada llengua té una cultura i una manera de veure el món. Aprendre sobre diferents llengües ens ajuda a entendre millor les persones i a respectar les seves tradicions".

Per tant, s'ha analitzat que els estudiants han desenvolupat un respecte més profund per la diversitat lingüística. Referent a això, en resposta a "Què pots fer per ajudar a la diversitat lingüística?", els estudiants han mostrat una major disposició a actuar, la qual cosa al principi no. Un participant ha respost:

"Puc aprendre i respectar les llengües dels meus companys, i també compartir la meua llengua amb ells. Així tots aprenem junts".

Paral·lelament, a partir de la reflexió escrita de l'alumnat sobre la seva identitat lingüística, també s'ha vist una gran consciència de la diversitat lingüística. En concret, un alumne ha escrit el següent, la qual cosa indica que l'activitat ha sigut efectiva per fomentar una major consciència i apreciació de la identitat lingüística:

"Abans no pensava gaire en quantes llengües parlo o escolto cada dia. Ara sé que és important conservar-les perquè formen part de qui soc i em connecten amb els altres".

A més, cal destacar que l'activitat del "Mapa Lingüístic Interactiu" ha ajudat l'alumnat a reconèixer la diversitat lingüística present a l'aula, identificant fins a onze idiomes diferents. No obstant això, cal destacar que al principi de l'activitat hi ha hagut alguns estudiants que han mostrat una manca de respecte cap a altres idiomes, rient durant algunes traduccions. Aquesta reacció ha determinat la necessitat de

sensibilitzar i fomentar el respecte per la diversitat lingüística a partir de la situació d'aprenentatge.

5.3. Connexió emocional amb els idiomes de la identitat lingüística

D'altra banda, un altre tema ha sigut la rellevància de la llengua materna per la identitat lingüística de l'alumnat. Les respostes inicials relacionades amb aquest tema han sigut simples i han reflectit sentiments mixtos, sovint associant la llengua materna amb contextos familiars, però sense explorar més enllà d'aquesta associació. En concret, un estudiant ha expressat:

"Em fa sentir bé parlar la meua llengua materna amb la meua família, però no sé per què és important fora de casa".

Tanmateix, les respostes finals han sigut més positives que al principi; indiquen que les activitats han ajudat els estudiants a reconèixer i valorar les seves llengües maternes com una part essencial de la seva identitat lingüística. Per exemple, es destaca la següent resposta d'un participant:

"Parlar el meu idioma matern, el tamazight, em fa sentir orgullós i connectat amb la meua família i la meua cultura. Ara entenc millor per què és important mantenir la nostra llengua viva".

Paral·lelament, a partir de la silueta, la majoria dels participants han expressat un sentiment de pertinença per les llengües familiars, ja que tots han posicionat la seva llengua familiar al cor i han comentat que l'ús del seu idioma familiar els fa sentir connectats amb diferents aspectes de la seva cultura. En concret, un alumne ha comentat el següent, reflexió que reflecteix un augment en l'autoestima i la valoració de la pròpia identitat lingüística:

"Sempre he parlat àrab amb els meus pares, però mai havia pensat que fos tan important. Ara em sento orgullós de poder parlar diverses llengües i de tenir una cultura rica".

A més, l'alumnat ha posicionat en la seva silueta les llengües que formen part de la seva identitat lingüística, indicant així la importància que tenen. Per exemple, un

estudiant ha col·locat el castellà i el català al cap, l'anglès als peus i el caló al cor. A l'hora d'explicar la seva silueta als companys ha compartit:

"El caló és la llengua amb la qual sento les emocions més fortes perquè és la que parlo amb els meus familiars, mentre que el català i castellà són les que faig servir més a classe i per això al cap. A més, l'anglès el poso als peus perquè no m'agrada".

Així mateix, a partir de la constel·lació de les llengües també s'ha identificat el tema de les connexions personals amb els idiomes de la identitat lingüística, ja que tots els participants han expressat connexions emocionals amb les llengües que formen part de la seva vida. Per exemple, un estudiant ha inclòs el català, l'anglès, el castellà, i el polonès en la seva constel·lació, assenyalant que aquestes llengües són part de la seva identitat lingüística i a l'hora d'explicar-ho als companys ha assenyalat el següent:

"El polonès és la meua llengua familiar i l'estimo molt perquè em connecta amb els meus orígens. Però també estimo el castellà i el català perquè són els idiomes amb els que em comunico cada dia amb la resta dels meus companys. A més, l'anglès també m'agrada per la seva pronunciació..."

5.4. Preservació de les llengües minoritàries

Un altre tema destacat de la recerca és la preservació de les llengües minoritàries. Referent a aquesta temàtica, a l'inici de l'estudi la majoria dels participants han respost amb idees molt vagues la pregunta de l'enquesta inicial "Què creus que passaria si perdéssim totes les llengües menys una?". Quant a això, un estudiant ha expressat el següent i aquesta resposta representa el que la majoria d'estudiants ha respost:

"Crec que seria més fàcil per comunicar-nos entre tots, però no sé què més passaria". Aquest tipus de respostes mostra una manca de consciència sobre l'impacte cultural, social i personal de la pèrdua de diversitat lingüística.

Altrament, les respostes finals han mostrat una major comprensió de les conseqüències negatives de perdre una llengua minoritària. Partint d'aquesta idea, cal destacar la breu reflexió d'un estudiant, qui ha expressat el següent:

"Perdríem una part important de la nostra cultura i història, ja que perdre una llengua significaria perdre aquesta riquesa".

En darrer lloc, a través de l'activitat de la constel·lació de les llengües també s'ha identificat aquesta temàtica, en concret l'apreciació de les llengües minoritàries. En aquest sentit, a causa que molts estudiants són gitanos, aquests han mostrat un gran respecte pel caló, un idioma minoritari. En concret, un estudiant ha afirmat:

"El caló és part de la meva història familiar i m'agradaria que no es perdi".

Paral·lelament, a partir d'aquesta activitat, sis participants han situat el caló abans que el català i el castellà, tot explicant la importància de preservar el caló, que parlen a vegades amb la seva família.

5.5. Identitat lingüística a l'escola

D'altra banda, un altre tema interessant que s'ha identificat amb les troballes ha sigut la identitat lingüística a l'escola. Amb relació a aquesta temàtica, a l'inici de l'estudi s'ha analitzat que l'alumnat no ha treballat mai la seva identitat lingüística a l'escola. Clarament, això posa de manifest la manca de discussions sobre la identitat lingüística en el currículum escolar, la qual cosa podria haver contribuït a una comprensió limitada de la seva importància.

No obstant això, les respostes finals han confirmat que les activitats plantejades han ajudat a apropar l'alumnat a la seva identitat lingüística:

"Gràcies a les activitats que hem fet a la classe, he après paraules en àrab, panjabi, tamazight, caló i polonès, això m'ha apropat més als meus companys. També, m'agradaria aprendre més paraules i coses sobre les cultures d'aquestes llengües".

Per consegüent, aquest tipus de respostes indiquen una major curiositat i interès per aprendre sobre la diversitat lingüística i cultural al context educatiu.

5.6. Reconeixement i valoració de la identitat lingüística

A més a més, un altre tema recurrent ha sigut el reconeixement i la valoració de la rica i variada identitat lingüística de l'alumnat. En aquest sentit, s'ha analitzat que durant el procés tots els participants han pogut reconèixer la seva identitat

lingüística. Partint d'aquesta idea, a l'activitat de la constel·lació tots els participants han inclòs múltiples llengües en les seves constel·lacions, mínim tothom parla quatre idiomes, la qual cosa reflecteix la rica identitat lingüística present en aquest context multilingüe.

Pel que fa a l'activitat dels textos identitaris creatius i el breu escrit de reflexió, a partir del diari de camp s'ha analitzat que aquestes activitats han permès als participants reconèixer el valor que tenen els idiomes que formen part de la seva identitat lingüística. En aquest sentit, s'ha apreciat que aquesta activitat els ha ajudat a descobrir la importància de les seves llengües i a apreciar la seva identitat lingüística d'una manera més profunda.

Quant al debat de reflexió, ha facilitat la interacció entre l'alumnat, permetent-los compartir perspectives i experiències personals de manera respectuosa i col·laborativa. Durant aquesta activitat, també s'ha detectat un impacte emocional positiu, amb reaccions com alegria i entusiasme cap a la identitat lingüística, tot fomentant l'aprenentatge de la identitat lingüística de l'alumnat.

5.7. Multilingüisme a la llar

Paral·lelament, a través de la constel·lació de les llengües s'ha trobat un altre tema que cal destacar d'aquest estudi. Aquesta temàtica es basa en el multilingüisme a la llar de l'alumnat, ja que la majoria dels participants han expressat que conviuen amb diverses llengües en el seu entorn familiar i que aquesta convivència influeix en la seva identitat. En concret, un alumne ha explicat:

"A casa parlem català, castellà i àrab, amb els meus pares àrab, i amb els meus germans el català o a vegades castellà. La veritat que em sento còmode amb totes les llengües".

Així doncs, aquest fet reflecteix que els estudiants integren diverses llengües en la seva vida diària, veient-les com una part natural i enriquidora de la seva identitat.

5.8. Augment de l'autoestima de la identitat lingüística

D'altra banda, un altre tema destacat d'aquest estudi és l'augment de l'autoestima de l'alumnat amb relació a la seva identitat lingüística. Partint d'aquesta temàtica, cal ressaltar que les siluetes i els escrits de reflexió entorn de la identitat lingüística han mostrat un augment en l'autoestima i la confiança dels estudiants. Per exemple, un participant ha compartit el següent:

"Em sento orgullós de parlar panjabi perquè és la llengua dels meus orígens. També m'agrada parlar català i castellà perquè així puc comunicar-me amb tothom a l'escola".

Seguint la mateixa línia que l'anterior, un altre alumne ha expressat:

"Mai m'havia adonat de la importància que tenen totes les llengües que parlo. Ara veig que formen una part important de qui soc i de la meva història".

Paral·lelament, gràcies a les troballes del diari de camp s'ha analitzat que la proposta relacionada amb el mur de la identitat lingüística, ha servit també per fomentar sentiments com l'orgull i el respecte cap a la identitat lingüística de l'alumnat. És a dir, mitjançant la visualització col·lectiva de les diferents identitats lingüístiques de l'aula, els participants han mostrat una major motivació i participació activa, tot creant un entorn d'aprenentatge positiu i inclusiu. Partint d'això, cal destacar que aquesta activitat ha sigut clau per reforçar el sentiment de comunitat i per promoure un major respecte per la diversitat lingüística.

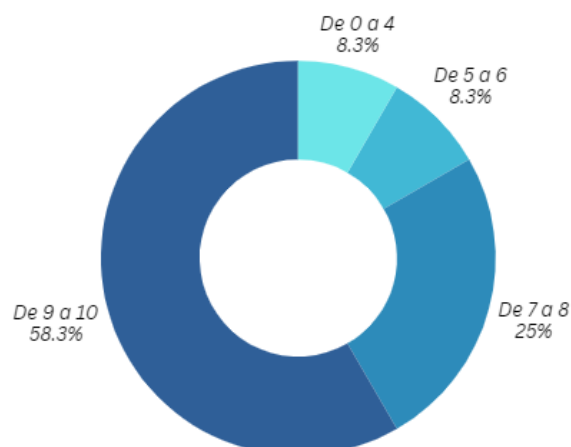
5.9. Impacte de la situació d'aprenentatge

El darrer tema recurrent analitzat és l'impacte de la situació d'aprenentatge. A part de tot l'anterior, també s'ha administrat una enquesta amb opcions múltiples perquè l'alumnat pugui valorar les activitats proposades. En aquest sentit, a continuació es presenta una anàlisi quantitativa dels resultats obtinguts.

Per començar, a la primera pregunta, que demana als estudiants que puntuessin les diferents activitats proposades de l'1 al 10, els resultats han sigut els següents:

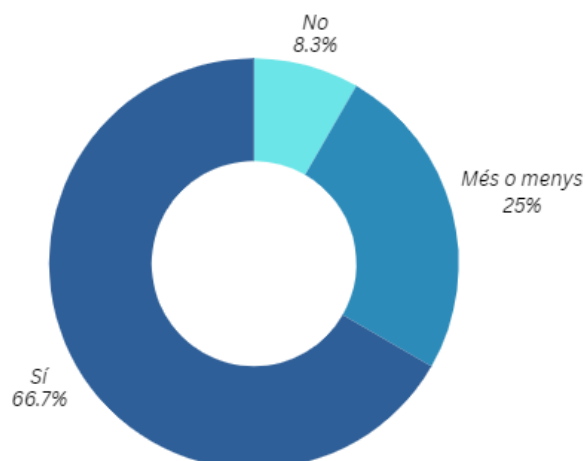
Pregunta 1: De l'1 al 10, quina puntuació li poses a les diferents activitats?

Tal com s'observa en el gràfic, el 8,3% ha puntuat les activitats entre 0 i 4; un altre 8,3% ha donat una puntuació de 5 i 6; el 25% ha puntuat entre 7 i 8; i el 58,3% ha donat una puntuació de 9 i 10 a les activitats. Per tant, aquesta distribució de notes mostra que la majoria dels estudiants, un 58,3%, ha valorat positivament les activitats proposades, amb una puntuació molt alta (9 i 10). Així doncs, hi ha hagut un alt nivell de satisfacció amb les activitats de la situació d'aprenentatge.

Referent a la segona qüestió que pregunta si les activitats proposades han servit per aprendre sobre la seva identitat lingüística, els resultats han sigut els següents. El 8,3% ha indicat que les activitats no els han servit gens; el 25% dels estudiants han dit que les activitats els han servit més o menys; i el 66,7% ha afirmat que les activitats els han servit molt per aprendre sobre la seva identitat lingüística.

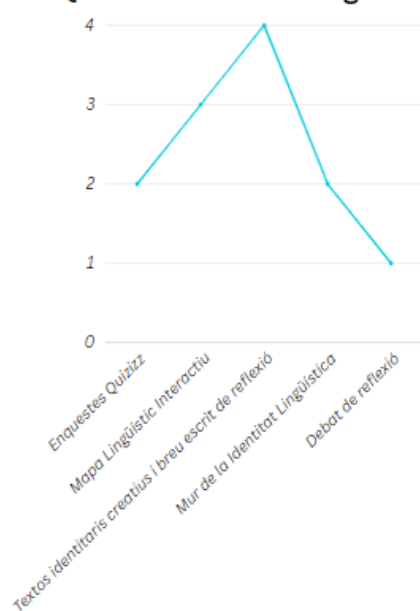
Pregunta 2: Les activitats proposades t'han servit per aprendre sobre la teva identitat lingüística?

Per consegüent, els resultats mostren que la majoria dels estudiants, el 66,7%, consideren que les activitats els han ajudat significativament a aprendre sobre la seva identitat lingüística, reforçant la idea que aquestes activitats han tingut un impacte positiu en la comprensió de la seva pròpia identitat lingüística.

Pel que fa a la tercera pregunta, que demana quina activitat els ha agradat o servit més, les respostes han sigut les següents:

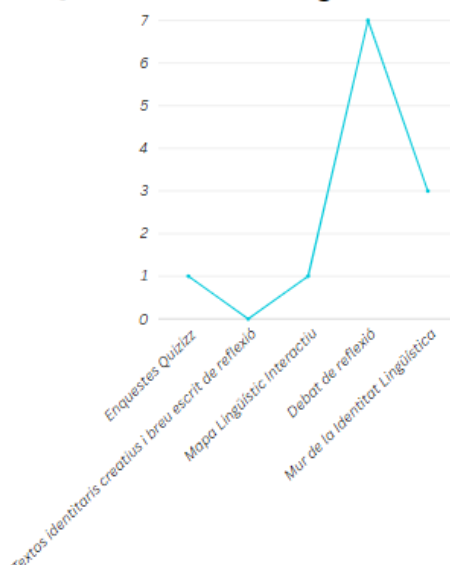
Pregunta 3: Quina activitat t'ha agradat o servit més?

Així doncs, cal destacar que dos alumnes han escollit l'activitat de les enquestes Quizizz; tres estudiants han preferit l'activitat del "Mapa Lingüístic Interactiu"; quatre participants han triat l'activitat dels textos identitaris creatius i el breu escrit de reflexió; dos estudiants han optat per l'activitat del "Mur de la Identitat Lingüística"; i un alumne ha escollit el debat de reflexió. Per tant, l'activitat dels textos identitaris creatius i el breu escrit de reflexió ha sigut la més ben valorada, seguida pel "Mapa Lingüístic Interactiu", fent que aquestes activitats siguin les que més han captat l'interès de l'alumnat, a més de ser les més útils en el seu procés d'aprenentatge cap a la seva identitat lingüística.

Quant a la quarta qüestió, que pregunta quina activitat els ha agradat o servit menys per la seva identitat lingüística, les respostes es mostren a continuació:

Pregunta 4: Quina activitat t'ha agradat o servit menys?

Tal com es pot observar, només un estudiant ha escollit l'activitat de les enquestes Quizizz; un estudiant ha optat per l'activitat del "Mapa Lingüístic Interactiu"; cap alumne ha triat l'activitat dels textos identitaris creatius i el breu escrit de reflexió; tres participants han escollit l'activitat del "Mur de la Identitat Lingüística"; i set estudiants han optat pel debat de reflexió. Per consegüent, les activitats del "Mur de la Identitat Lingüística" i el debat de reflexió han sigut les menys preferides pels estudiants, la qual cosa indica que aquestes activitats no han sigut tan efectives o atractives pels participants, de manera que poden requerir una revisió o adaptació per a futures implementacions.

A la darrera pregunta de l'enquesta tancada, que ha permès als estudiants afegir qualsevol altra cosa que volguessin comentar sobre les activitats, també s'han recollit diverses observacions positives. Particularment, alguns estudiants han destacat que les activitats han sigut "divertides i interessants" i que els han servit per "connectar i conèixer la seva identitat lingüística". A més, molts participants han mencionat que han après "moltes coses noves sobre les llengües dels seus companys" i que això els ha agradat molt.

Per consegüent, les dades recollides a partir d'aquesta breu enquesta mostren una evolució positiva gràcies a les activitats desenvolupades en la situació d'aprenentatge, ja que la majoria dels estudiants han valorat positivament les

activitats, i molts han afirmat que aquestes propostes els han ajudat a conèixer millor la seva identitat lingüística.

D'altra banda, a partir del diari de camp, s'ha analitzat que durant la situació d'aprenentatge hi ha hagut una participació activa dels participants en totes les activitats, ja que l'alumnat s'ha implicat en tot el procés. A més, s'ha analitzat que les activitats han provocat reaccions emocionals positives, com ara un augment de l'autoestima i una major consciència crítica sobre la identitat lingüística, especialment durant les activitats de reflexió en els textos identitaris creatius. En aquest sentit, també és important afegir que les dinàmiques proposades han evolucionat favorablement la identitat lingüística de l'alumnat, passant d'una inicial evasió a parlar de les seves llengües maternes a la primera sessió, a un entorn de respecte i valoració mútua en les següents activitats.

Tot això en conjunt, demostra que les activitats han sigut efectives per augmentar la consciència i el respecte per la diversitat lingüística entre els estudiants, els quals han acabat valorant la seva pròpia identitat lingüística i mostrant un major interès per les llengües dels seus companys. Partint d'aquesta idea, cal ressaltar que les activitats proposades han contribuït també a la construcció d'una comunitat escolar més inclusiva i respectuosa, millorant la comprensió i l'apreciació de la diversitat lingüística. A més, ha facilitat a l'alumnat les eines necessàries per desenvolupar la seva identitat lingüística un context multilingüe.

6. Discussions

Tal com es pot apreciar en l'anterior apartat, els resultats d'aquesta investigació ofereixen una visió positiva sobre l'impacte d'aquest estudi. En aquest sentit, a continuació es contrasten aquests resultats amb les aportacions d'altres investigadors, tot reflexionant sobre les seves implicacions.

Per començar, les activitats proposades han demostrat ser efectives per captar l'interès dels estudiants i facilitar la seva participació activa, tot promovent la reflexió i la consciència sobre la seva identitat lingüística. Aquest enfocament pedagògic no només ha promogut l'aprenentatge significatiu sinó que també ha fomentat la interacció i la col·laboració entre els alumnes, elements clau en un entorn multilingüe. Referent a això, Aguado (2002) contrasta que els centres educatius, caracteritzats per l'entorn multilingüe, han de ser generadors d'espais participatius, oberts i flexibles. A més, han d'apostar de manera decisiva i contundent per una educació inclusiva de transformació social davant la diversitat lingüística.

En segon lloc, els resultats d'aquesta recerca coincideixen amb estudis previs que destaquen la importància de reconèixer i valorar la diversitat lingüística dels estudiants com a part integral de la seva identitat. Partint d'aquesta idea, el disseny curricular dins un món plurilingüe requereix establir competències i estratègies, l'objectiu fonamental de les quals és preparar els alumnes a viure en una societat lingüísticament i culturalment diversa. Per tant, cal que l'alumnat tingui contacte amb diferents llengües i a través d'això prengui consciència de la seva identitat lingüística (Creus, 2007).

Paral·lelament, els resultats també suggereixen que les activitats centrades en la identitat lingüística poden contribuir a reforçar l'autoestima i la confiança de l'alumnat en l'ús de les seves llengües familiars. O sigui, el fet de fomentar una actitud positiva cap a la pròpia identitat lingüística pot contribuir a superar barreres i potenciar el desenvolupament personal dels estudiants. Per consegüent, Torras (2008) afirma que el reconeixement de la diversitat lingüística a l'aula permet fomentar la motivació de l'alumnat pels aprenentatges curriculars. A més, el fet de desenvolupar la identitat lingüística augmenta el sentiment de pertinença al grup, tot afavorint la cohesió social.

Finalment, els resultats suggereixen que la integració de les activitats centrades en la identitat lingüística a l'aula, pot ser una estratègia efectiva per promoure un ambient d'aprenentatge respectuós i inclusiu. En aquest sentit, cal remarcar que facilitar la representació de la diversitat al currículum escolar, així com fomentar el sentiment de pertinença en un projecte comú basat en la igualtat d'oportunitats en el marc escolar, que tinguin a veure no només amb el reconeixement de la importància d'aquesta diversitat sinó també amb la dimensió afectiva de valors com la proximitat i el respecte cap a l'alumnat, constitueix el principal component de la convivència. (Leiva, 2010).

En conclusió, la situació d'aprenentatge dissenyada ha demostrat ser una eina eficaç per promoure la comprensió i valoració de la identitat lingüística entre els estudiants de cicle superior. Amb relació això, els resultats mostren que els estudiants han desenvolupat una consciència més profunda i crítica de la seva pròpia identitat lingüística, han augmentat la seva autoestima i confiança en l'ús de les seves llengües familiars, i han fomentat una major interacció i col·laboració dins del grup. Així doncs, aquest estudi demostra la importància d'incorporar activitats inclusives en els programes educatius per fomentar un entorn d'aprenentatge inclusiu i respectuós amb la diversitat lingüística.

7. Conclusions

Els resultats i les discussions d'aquesta investigació conclouen que s'han assolit tots els objectius d'aquest estudi, ja presentats en el primer apartat. Així doncs, el disseny d'aquesta situació d'aprenentatge inclusiva ha permès apropar a l'alumnat de cicle superior a la seva identitat lingüística en un entorn multilingüe, facilitant així una reflexió profunda sobre la diversitat lingüística. Paral·lelament, a partir de l'assoliment dels objectius específics establerts, s'han extret les següents conclusions.

Per començar, cal destacar que els resultats d'aquest estudi comproven la necessitat de reconèixer i valorar la diversitat lingüística dels estudiants com a part integral de la seva identitat. Segons Chamseddine (2015), un dels requisits essencials per facilitar la construcció i la reconstrucció de la identitat lingüística és el reconeixement de la diversitat cultural, lingüística i religiosa com una realitat de la complexa societat, a més de proporcionar espais de trobada i no d'imposició. Partint d'aquesta idea, cal destacar que la incorporació de les llengües i cultures dels estudiants a les activitats d'aprenentatge ha creat un entorn en què se sentien representats i valorats, facilitant així la reflexió sobre la seva pròpia identitat lingüística. Per consegüent, aquest estudi confirma la importància de dissenyar entorns educatius que promoguin la comprensió i valoració de la diversitat lingüística com a fonament de la inclusió educativa.

En segon lloc, l'anàlisi de les actituds i percepcions dels estudiants abans i després de la situació d'aprenentatge ha revelat canvis significatius en la seva comprensió i apreciació de la diversitat lingüística. És a dir, l'alumnat ha passat de tenir percepcions inicials limitades, a reconèixer la influència de múltiples llengües en les seves vides i a valorar la seva pròpia identitat lingüística. Amb relació a això, Candelier (2003), afirma que els entorns multilingües han de fomentar el desenvolupament de la receptivitat de l'alumnat davant de les diferents llengües, potenciant així actituds empàtiques, assertives i de respecte a la diversitat, la qual cosa ajudarà a tenir plantejaments reflexius i crítics sobre la identitat lingüística. Per consegüent, és important considerar el bagatge cultural i lingüístic del nostre alumnat com un recurs per aprendre i transmetre respecte i estimació envers les

diferents identitats lingüístiques, tot afavorint la cohesió social i alhora desenvolupar les habilitats metalingüístiques de l'alumnat (Torras, 2008).

Paral·lelament, gràcies al fet que les activitats proposades eren dinàmiques, això ha contribuït a augmentar la implicació dels participants perquè les activitats lúdiques han generat un entorn d'aprenentatge més dinàmic i motivador, fomentant així la participació i la col·laboració de l'alumnat en aquest procés. Com planteja López (2004), és important canviar la metodologia d'aprenentatge i no les persones, des de pràctiques pedagògiques menys segregadores i més humanitzades, menys competitives i més cooperatives. Amb relació a això, l'avaluació de l'impacte de la situació d'aprenentatge ha demostrat que aquesta ha estat efectiva en l'aproximació de la identitat lingüística dels estudiants de cicle superior. És a dir, a partir de la metodologia emprada i la recollida sistemàtica de dades, s'ha pogut confirmar que la situació d'aprenentatge ha contribuït a assolir l'objectiu principal de la investigació.

D'altra banda, cal destacar que tot i les contribucions d'aquesta investigació, és important reconèixer algunes limitacions, com pot ser la mida de la mostra i la seva representativitat. Per tant, en futures investigacions, seria recomanable ampliar la mostra i explorar la implementació d'aquestes activitats en altres entorns educatius per validar els resultats. A més, seria interessant explorar el paper dels factors contextuais, com ara la política lingüística de l'escola, en la construcció de la identitat lingüística de l'alumnat.

Tanmateix, els resultats i les deduccions d'aquesta investigació proporcionen una base sòlida per a futures investigacions en l'àmbit de l'educació lingüística en entorns multilingües. En aquest sentit, les futures investigacions podrien explorar l'aplicació d'aquestes activitats en altres contextos educatius i amb diferents grups d'estudiants, així com avaluar els efectes a llarg termini d'aquestes intervencions.

Partint de l'anterior idea, és important reflexionar sobre l'aplicabilitat i la rellevància d'aquesta investigació en contextos menys multilingües. Així doncs, cal destacar que tot i que aquest estudi s'ha dut a terme en un entorn multilingüe, els seus resultats positius poden ser extrapolats a altres contextos en què la diversitat lingüística no sigui tan marcada. És a dir, després de dur a terme aquest estudi, es conclou que la promoció de la consciència i la valoració de la identitat lingüística és rellevant en qualsevol context educatiu, ja que contribueix a la construcció d'una cultura de

respecte i inclusió. Referent a això, cal destacar que independentment del percentatge d'alumnes estranger que tinguem a la nostra escola, reconèixer la identitat lingüística de cada infant potencia i enriqueix l'ensenyament de les llengües del centre i alhora és una bona eina d'inclusió social (Torras, 2008).

En definitiva, aquest estudi posa de manifest la importància de crear entorns d'aprenentatge inclusius per a l'exploració i el desenvolupament de la identitat lingüística de l'alumnat.

8. Referències bibliogràfiques

Aguado, T. (2003). *Pedagogía intercultural*. Mc Graw-Hill

Asociación Británica de Investigación Educativa. (2019). *Guía Ética para la Investigación Educativa* (4a ed.), Londres. <https://www.bera.ac.uk/publication/guia-etica-para-la-investigacion-educativa>

Barrieras, M., Comellas, P., Fidalgo M., Junyent, M. C. i Unamuno, V. (2009). *Diversitat lingüística a l'aula. Construir centres educatius plurilingües*. <https://fundaciobofill.cat/uploads/docs/v/ly/4/p/2/v/2/l/501.pdf>

Candelier, M. (2003). *L'éveil aux langues à l'école primaire*. De Boeck & Larcier.

Chamseddine, M.(2015). La construcción de identidad compartida en un aula intercultural. *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 18(3), 69-81. <http://dx.doi.org/10.6018/reifop.18.3.238841>

Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design. Choosing among five approaches* (2a Ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.

Creus Pedrol, M. (2007). *Estratègies multilingües per afavorir l'aprenentatge de les llengües curriculars a partir dels bagatges de l'alumnat*. <http://www.xtec.cat/sgfp/llicencies/200607/memories/1566m.pdf>

Denzin, N. K., i Lincoln, Y. (2012). *Manual de investigación cualitativa*. Gedisa.

Departament d'Ensenyament. (2018). *El model lingüístic del sistema educatiu de Catalunya L'aprenentatge i l'ús de les llengües en un context educatiu multilingüe i multicultural*. <https://educacio.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/monografies/model-linguistic/model-linguistic-Catalunya-CAT.pdf>

Departament d'Ensenyament. (2015). *De l'escola inclusiva al sistema inclusiu: Una escola per a tothom, un projecte per a cadascú*. <https://educacio.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/inclusio/escola-inclusiva/escola-inclusiva.pdf>

Diaz, G. (2023). *DUA: Disseny Universal d'Aprenentatge*. [Apunts acadèmics]. UDGMoodle.

Flecha, R. (2011). Prácticas críticas de educación intercultural que generan convivencia e igualdad. *II Congreso Nacional sobre Convivencia y Resolución de Conflictos en Contextos Socioeducativos*. Málaga

Frontela Camina, B. (2013). *El docente en educación infantil*. [Treball de fi de Grau, Universidad de Valladolid]. Repositorio Documental de la Universidad de Valladolid, UVaDOC. <http://hdl.handle.net/10256/20105https://uvadoc.uva.es/bitstream/handle/10324/4801/TFG-L280.pdf;jsessionid=41FF6328CC710D6D0A172C242BCBE079?sequence=1>

García Pastor, M. D. (2018). Textos de identidad digitales: Una valiosa herramienta para el estudio de la construcción de la identidad y el aprendizaje lingüístico en ILE. *Revista signos*, 51(96), 24-44. <https://dx.doi.org/10.4067/S0718-09342018000100024>

Generalitat de Catalunya (2022). *DECRET 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica*. <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/8762/1928585.pdf>

Generalitat de Catalunya (2022). *Guia de l'educació bàsica*. https://repositori.educacio.gencat.cat/bitstream/handle/20.500.12694/3194/guia_educacio_basica_presentacio_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Halliday, M.K.A. i Hasan, R. (1989). *Language, context, and text: aspects of language in a social-semiotic perspective*. Oxford University Press

Jordán, J.A., Ortega, P. i Mínguez, R. (2002). Educación intercultural y sociedad plural. *Revista Interuniversitaria Teoría de la Educación de la Universidad de Salamanca*, 14, 93-119.

Junyent, C. (2017). *El bilingüisme social pot matar una llengua*. [Vídeo]. <https://www.youtube.com/watch?v=GW5lybuTK6E>

Leiva, J.J (2010). De de una cultura de la diversidad en la escuela inclusiva. *Revista Docencia e Investigación*, 20, 149-182.

López, M. M. (2004). *Construyendo una escuela sin exclusiones*. Aljibe

Mahecha-Ovalle, A. (2021). Las fórmulas de tratamiento nominal: un rasgo de identidad lingüística en el habla juvenil. *Entramado*, 17(2), 162-179. Epub January 25, 2022. <https://doi.org/10.18041/1900-3803/entramado.2.7635>

Martínez M., i Mora, E. (2008). La identidad lingüística y los trastornos del habla. *Boletín de lingüística*, 20(29), 85-101.

Melucci, A. (2001). *Vivencia y convivencia. Teoría social para una era de la información*. Trotta.

Merino, M. D. (2004). El respeto a la identidad como fundamento de la educación intercultural. *Revista Interuniversitaria Teoría de la Educación de la Universidad de Salamanca*, 16, 49-64.

Moore, D. (2006). *Plurilinguismes et École*. Collection LAL Didier

Rodríguez, L. F. (2006). Europeos Versus No-Europeos: Hacia la construcción de una identidad europea intercultural. *Revista RIPS*, 5(2), 19-30

Perregaux, C. (2001). *Intégrations et migrations*. L'Harmattan.

Ruiz Araujo, K., Montaña Acosta, V. A., i Vega Rodríguez, T. R. (2017). *Bilingüismo e identidad: Varias maneras de ser y reconocernos a través de las lenguas*. [Treball de fi de Grau, Universidad Javeriana]. Repertorio Institucional Javeriano, <https://repository.javeriana.edu.co/handle/10554/34095>

Salazar, M. B., Icaza, M., i Alejo, O. J. (2018). The importance of ethics in research. *Revista Universidad y Sociedad*, 10(1), 305-311. http://scielo.sld.cu/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S2218-36202018000100305&lng=es&tlng=en.

Sevilla, C. Bergen, M. (2012). *Tendencias Actuales Del Español Costarricense. Un Acercamiento A Sus Actitudes Lingüísticas*. Vervuert Iberoamericana.

Torras Arqué, C. (2008). *Riquesa plurilingüe i escola inclusiva*. <http://www.xtec.cat/sqfp/licencies/200708/memories/1804m.pdf>

Vargas, C. (2013). *Estrategias didácticas para el desarrollo de la identidad cultural Mochica en educación primaria en una institución educativa de San José de Moro* [Treball de fi de Grau, Pontificia Universidad Católica del Perú]. TESIS PUCP. <http://hdl.handle.net/20.500.12404/4574>

Universitat de Girona. (s.d). *Protocol per a la Protecció a la Infància a la UdG*. https://www.udg.edu/ca/Portals/50/OContent_Docs/Protocol_infancia_DEFINITIU_ca.pdf

9. Annexos

Annex 1. Consentiment informat.....	46
Annex 2. Situació d'aprenentatge.....	50
Annex 3. Enquesta comparativa (inici i final situació d'aprenentatge).....	57
Annex 4. Exemples de textos identitaris creatius.....	58
Annex 5. Enquesta per avaluar la situació d'aprenentatge.....	64

Annex 1. Consentiment informat

Treball Final de Màster

Consentiment informat

	<p>Soc la Souhayla, estudiant del Màster d'Atenció a la Diversitat en una Escola Inclusiva. Actualment, estic fent el Treball Final de Màster i estudio les aproximacions a la identitat lingüística dels estudiants de cycle superior de l'escola Sagrada Família. Per això, vull que participis en la meva investigació.</p>
	<p>Per aconseguir l'objectiu principal d'apropar els alumnes de cycle superior de l'escola Sagrada Família a la seva pròpia identitat lingüística, has de participar en les diferents activitats de la meva situació d'aprenentatge.</p> <ul style="list-style-type: none"> • a) Activitat de les enquestes Quizizz • b) Activitat del "Mapa Lingüístic Interactiu" • c) Activitat dels textos identitaris creatius • d) Activitat del breu escrit de reflexió • e) Activitat del "Mur de la Identitat Lingüística" • f) Debat de reflexió
	<p>Temps: aproximadament quatre o cinc sessions.</p>
	<p>Si hi estàs d'acord, algunes activitats seran enregistrades amb gravadora de veu. Disposar de les gravacions m'ajudarà a escoltar tot el que has dit per analitzar les dades posteriorment.</p>
	<p>En aquesta recerca, el teu nom i tots els teus detalls personals seran eliminats.</p>
	<p>Què hi guanyes tu com a participant? Les teves experiències i opinions m'ajudaran a conèixer millor la teva identitat lingüística. I això m'ajudarà a proposar accions diverses per millorar l'experiència d'altres persones que es puguin trobar en una situació semblant.</p> <ul style="list-style-type: none"> • La teva experiència ajudarà a altres persones.

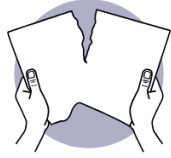

	<p>Si no es vol respondre a una pregunta, no cal respondre-la. Senzillament, pots dir: "passo" i saltarem aquella pregunta sense cap repercussió. També es pot abandonar la investigació quan es vulgui igual que també reprendre-la quan es vulgui.</p>
	<p>Les dades recollides durant aquesta investigació seran destruïdes tres anys després del dia de l'entrevista. Així doncs, la destrucció de dades serà el març de 2027.</p>
	<p>Per qualsevol dubte sobre el treball que s'està realitzant pots preguntar-ho en qualsevol moment en mig de les activitats.</p>

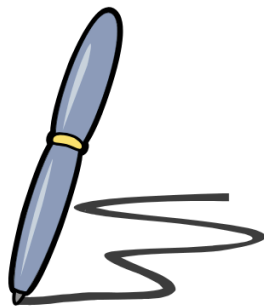

Treball Final de Màster

Formulari de consentiment

	 	Sé de què tracta aquest estudi. He llegit el consentiment informat i l'he entès.
	 	Totes les meves preguntes han tingut una resposta.
	 	Sé que no seré nombrat pel meu nom real a cap informe o xerrada sobre aquest estudi.
	 	Sé que algunes activitats seran gravades en àudio.
	 	Sé que puc parar la meva participació quan vulgui i reprendre-la si vull, quan em sigui més còmode. Tampoc haig de respondre les preguntes que no vulgui respondre.
	 	Estic d'acord que les coses que es diguin durant les activitats puguin ser incloses en xerrades i articles sobre l'estudi.
	 	Estic d'acord en el fet que els estudiants que treballin en el futur amb l'equip d'investigació puguin accedir a l'entrevista un cop hagin desaparegut els meus detalls personals.

	 	<p>Sé que la informació recollida durant aquesta entrevista serà destruïda el març de 2027, tres anys després del dia d'avui.</p>
	 	<p>Se m'ha donat una còpia de la informació del projecte i d'aquest formulari de consentiment firmat.</p>

Nom _____ **i** _____ **cognom** _____ **del**
participant: _____

Nom _____ **i** _____ **cognom** _____ **del** **pare,** **mare** **o** **tutor**
legal: _____

Data: _____

Firma:

Annex 2. Situació d'aprenentatge

Títol	Connectant amb les nostres arrels lingüístiques: identitat lingüística
Curs (nivell educatiu)	Cicle superior
Àrea	Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural

DESCRIPCIÓ (context + repte)

Aquesta situació d'aprenentatge es desenvolupa a l'escola Sagrada Família de Girona Est, context que presenta diversos elements que fan d'aquesta situació d'aprenentatge una experiència única i enriquidora per als estudiants del cicle superior. Amb relació a això, cal destacar que Girona Est és un entorn caracteritzat per la seva diversitat cultural i lingüística, amb una població formada per famílies que provenen de diversos països, com ara Marroc, Romania, Colòmbia, Perú, Senegal, Ecuador, etc. Això crea un entorn multilingüe on es parlen diferents idiomes i es practiquen diferents tradicions i costums culturals.

Aquesta diversitat lingüística i cultural no només és una riquesa, sinó també un repte per als estudiants d'aquest context. Així doncs, en un entorn tan heterogeni, és important que els estudiants puguin connectar-se amb les seves pròpies arrels lingüístiques i culturals mentre aprenen a apreciar i respectar les diferències dels altres. Això implica reconèixer la importància de la seva pròpia identitat lingüística enmig d'una comunitat multilingüe.

Amb relació a això, el repte d'aquesta situació d'aprenentatge és, per tant, explorar la seva identitat lingüística de manera significativa i personal, tot connectant amb les seves arrels lingüístiques. Per fer-ho es proporcionaran les eines i els espais necessaris per a reflexionar sobre la seva pròpia llengua i cultura, alhora que s'animaran a interactuar i aprendre dels altres. .

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge s'afavoreix l'assoliment de les competències específiques següents:

Competències específiques	Àrea
<p>Competència específica 5. Analitzar les característiques de diferents elements o sistemes del medi natural, social i cultural, identificant la seva organització i propietats, establint relacions entre aquests, per tal de reconèixer el valor del patrimoni cultural i natural i emprendre accions per a un ús responsable, la seva conservació i la millora.</p>	Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural
<p>Competència específica 8. Reconèixer, valorar i defensar la diversitat i la igualtat de gènere reflexionant sobre qüestions ètiques i mostrant empatia i respecte, per tal de construir una societat diversa i equitativa i contribuir al benestar individual i col·lectiu i a la consecució dels valors dels drets humans.</p>	Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural

TRACTAMENT DE LES COMPETÈNCIES TRANSVERSALS**Competència personal, social i d'aprendre a aprendre**

...L'alumnat ha de construir un model personal de reflexió i d'acció que li permeti ser progressivament més autònom en l'aprenentatge a través de l'aplicació d'estratègies cognitives, metacognitives i motivacionals...

...És important que l'alumnat pugui treballar amb altres persones intercanviant idees i compartint responsabilitats, en un context de respecte i valoració, per tal d'aconseguir un objectiu comú. Implica també la resolució positiva de conflictes (negociació, convivència, respecte, empatia)...

Competència ciutadana

... Implica adoptar perspectives multiculturals, multireligioses i multilingües que abracen la diversitat com un actiu enriquidor...

OBJECTIUS D'APRENTATGE I CRITERIS D'AVUACIÓ

OBJECTIUS D'APRENTATGE Què volem que aprengui l'alumnat i per a què? CAPACITAT + SABER + FINALITAT		CRITERIS D'AVUACIÓ Com sabem que ho han après? ACCIÓ + SABER + CONTEXT	
1	Expressar lliurement i reflexionar sobre la pròpia identitat lingüística de manera creativa, per a fomentar l'autoconeixement i l'apreciació de la seva identitat lingüística.	1	5.1. Identificar i analitzar les característiques, propietats i l'organització dels elements del medi natural, social i cultural a través de metodologies d'indagació i utilitzant les eines i processos adequats.
2	Identificar les llengües familiars i reflexionar sobre la seva relació amb la pròpia identitat, per a comprendre millor les influències culturals i lingüístiques en la formació de la pròpia identitat lingüística, tot fomentant el respecte per la diversitat lingüística.	2	5.2 Establir connexions entre diferents elements del medi natural social i cultural, analitzant les relacions que s'hi estableixen i fer prediccions dels possibles efectes.
3	Demostrar respecte i interès per la diversitat lingüística i cultural, per a promoure una convivència inclusiva a l'aula i en la societat en general.	3	8.3 Valorar les manifestacions culturals i relacionar-les amb qui les ha creat i la seva època, per interpretar les diverses cosmovisions i la seva finalitat.

SABERS

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge es tractaran els sabers següents:

	Saber	Àrea
1	<p>Alfabetització cívica</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Valoració de la diversitat d'identitats, etnicocultural i de llengües de l'Estat espanyol, per afavorir una ciutadania més implicada en la defensa de les minories. 	<p>Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural</p>

DESENVOLUPAMENT DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

Aquesta situació d'aprenentatge segueix una progressió lògica per explorar i reflexionar sobre la identitat lingüística dels estudiants en un entorn multilingüe. Comencem amb les activitats inicials que serveixen per avaluar el coneixement previ dels estudiants i introduir-los al tema de la identitat lingüística. La primera activitat es fa conjuntament amb tot el grup i consisteix a utilitzar un "Mapa Lingüístic Interactiu" on els estudiants marquen els països on es parlen les seves llengües familiars, aportant una visió inicial de la diversitat lingüística present a l'aula.

Seguidament, amb les activitats de desenvolupament, els estudiants, individualment, aprenen nous sabers sobre la identitat lingüística. Els textos identitàris creatius els permet expressar la seva identitat lingüística i cultural a través de dibuixos i textos, fomentant la introspecció i la autoexpressió. L'escrit de reflexió ofereix una oportunitat per escriure sobre les seves experiències i les seves reflexions personals, consolidant el seu aprenentatge i la seva comprensió de la identitat lingüística. A continuació, les activitats d'estructuració es fan de forma individual i faciliten la reflexió sobre el que els estudiants han après. El "Mur de la Identitat Lingüística" els ofereix un espai per a la creativitat i la col·laboració.

Finalment, les activitats d'aplicació permeten als estudiants aplicar el que han après en situacions pràctiques i són activitats que es fan de forma conjunta (tot el grup). El "Debat de Reflexió" els convida a discutir temes rellevants sobre la identitat lingüística, permetent-los explorar diferents

perspectives i desenvolupar habilitats de pensament crític. L'enquesta final es fa de forma individual i serveix per avaluar els canvis en les seves percepcions i comprensions al llarg de la situació d'aprenentatge.

ACTIVITATS D'APRENTATGE I D'AVUACIÓ

Activitat	Descripció de l'activitat d'aprenentatge	Temporització	Objectiu	Avaluació
Activitats inicials <i>Què en sabem?</i>	<p>Inici de la sessió: Donar la benvinguda als estudiants i introduir-los al tema de la identitat lingüística.</p> <p>Activitat 1 - Enquesta inicial - Individual</p> <ul style="list-style-type: none"> - Passar l'enquesta per conèixer què saben de la identitat lingüística. <p>Activitat 2 - Mapa Lingüístic Interactiu - Conjuntament:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Col·locar el mapa mundial gran al centre de l'aula. - Demanar als estudiants que marquin en el mapa els països on es parlen les seves llengües familiars. 	Una sessió	2 i 3	<p>Enquesta inicial.</p> <p>Participació i implicació de l'alumnat a partir d'un Diari de Camp.</p>
Activitats de desenvolupament <i>Aprenem nous sabers</i>	<p>Activitat 3 - Textos identitaris creatius - Individual:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Convidar els estudiants a dibuixar i escriure sobre la seva pròpia identitat lingüística i cultural. (silueta i constel·lació, vegeu a Annex 5) <p>Activitat 6 - Breu escrit de reflexió - Individual:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Escriure un escrit curt a ells mateixos reflexionant sobre el que han après sobre la seva identitat lingüística i cultural durant aquesta experiència. 	Una sessió	1	<p>Elaboració dels textos identitaris i del breu escrit de reflexió.</p> <p>Participació de l'alumnat a partir d'un Diari de Camp.</p>

<p>Activitats d'estructuració <i>Què hem après?</i></p>	<p>Activitat 5 - "Mur de la Identitat Lingüística" - Conjuntament:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Proporcionar als estudiants paper, llapis i materials de manualitats. - Demanar-los que creïn un mur col·laboratiu representant la seva identitat lingüística. - Cada estudiant ha de decorar una secció del mur amb paraules, imatges o símbols que representin la seva llengua i cultura. - Mentre treballen, la investigadora pot observar les seves interaccions i escoltar les seves converses per a obtenir informació addicional. 	Una sessió	2	Participació de l'alumnat a partir d'un Diari de Camp.
<p>Activitats d'aplicació <i>Apliquem el que hem après</i></p>	<p>Activitat 7 - Debat de reflexió - Conjuntament:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organitzar un debat dirigit pels estudiants sobre temes relacionats amb la identitat lingüística, com ara la preservació de llengües minoritàries o l'impacte de la globalització en les llengües. - Registrar les opinions dels estudiants i les seves raons per a tals perspectives. <p>Activitat 8 - Enquesta Final - Individual:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Passar la mateixa enquesta utilitzada a l'inici per avaluar els canvis en les percepcions dels estudiants. - També, és passarà una breu enquesta de cinc preguntes per tal que avaluïn les activitats desenvolupades durant aquesta proposta didàctica. 	Dues sessions	3	Participació de l'alumnat a partir d'un Diari de Camp. Enquesta final. Breu enquesta per avaluar la situació d'aprenentatge.

BREU DESCRIPCIÓ DE COM S'ABORDEN ELS VECTORS EN AQUESTA SITUACIÓ D'APRENTATGE

Aprenentatges competencials: aquesta situació d'aprenentatge planteja un enfocament competencial dels aprenentatges, ja que es parteix d'un context específic perquè l'alumne aprengui els sabers amb sentit i de manera que li perdurin al llarg del temps.

Universalitat del currículum: en les activitats proposades s'assegura que cada alumne pugui aportar el seu "gra de sorra", així com que tots puguin sentir-se participants i esdevinguin aprenents experts. També, cal destacar que les propostes plantejades són personalitzades, flexibles i accessibles a tothom des d'un inici, ja que tenen en compte a tot l'alumnat i els permet avançar en el seu aprenentatge.

Ciutadania democràtica i consciència global: aquesta proposta didàctica parteix de la base que els infants tenen una curiositat innata per descobrir i conèixer tot allò que els envolta. Així doncs, les activitats permeten que l'alumnat valori les llengües per tal de respectar la diversitat lingüística i cultural fent del món un lloc millor on conviure.

MESURES I SUPORTS UNIVERSALS

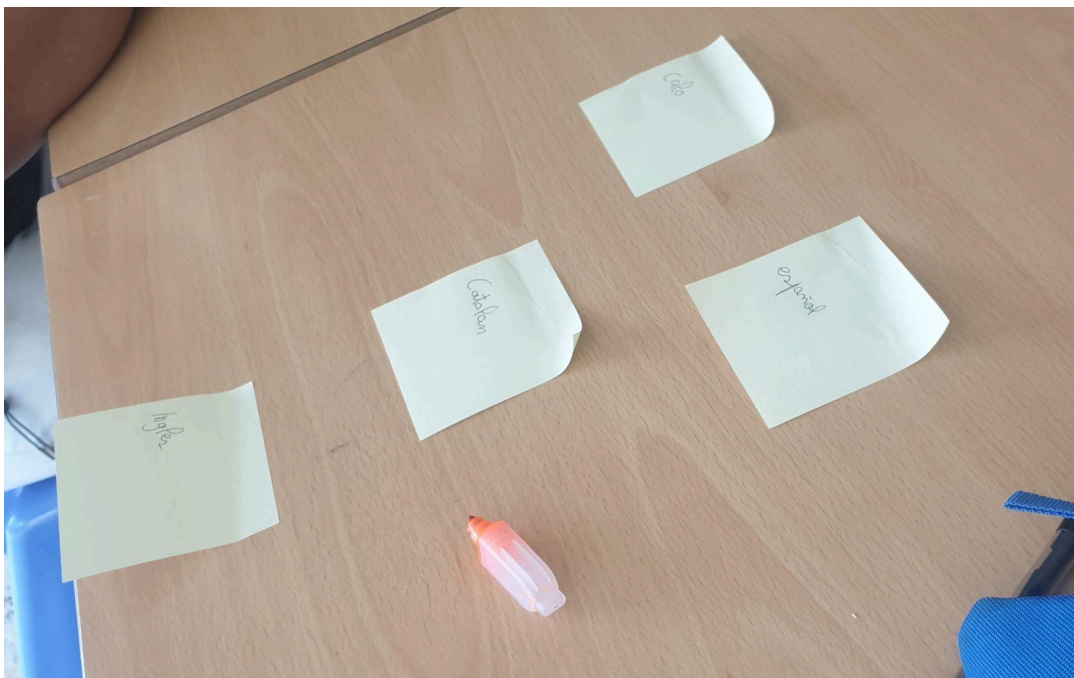
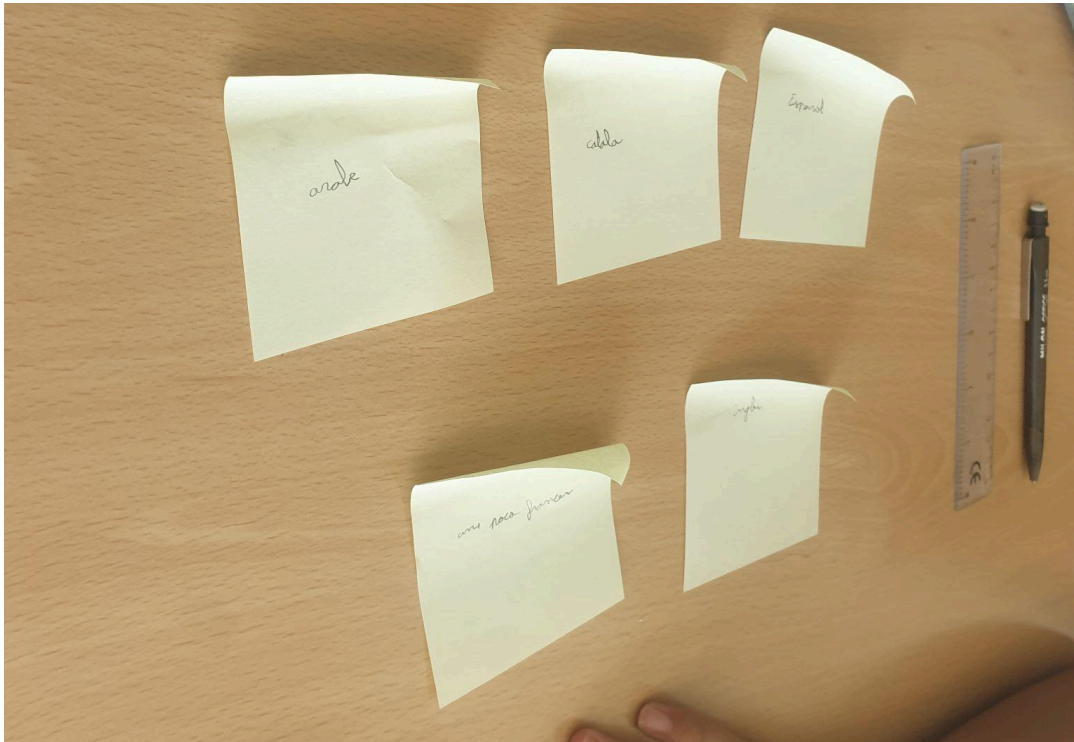
- La proposta està dissenyada perquè tothom pugui seguir i gaudir de l'experiència d'aprendre.
- Tots els continguts de les tasques de la situació són flexibles i s'adapten a les necessitats de cada estudiant.
- L'atenció és personalitzada i s'anima a cada persona marcant els seus punts forts i guiant per millorar en els punts febles.
- Es respecten els diferents ritmes de treball de cada estudiant i s'adapta el temps a les necessitats de cada estudiant.
- Es dóna molta importància al procés creatiu de manera que cada alumne pugui veure com creix i evoluciona al llarg de les sessions.
- S'utilitzen suports visuals i digitals per fer més accessible les activitats proposades.

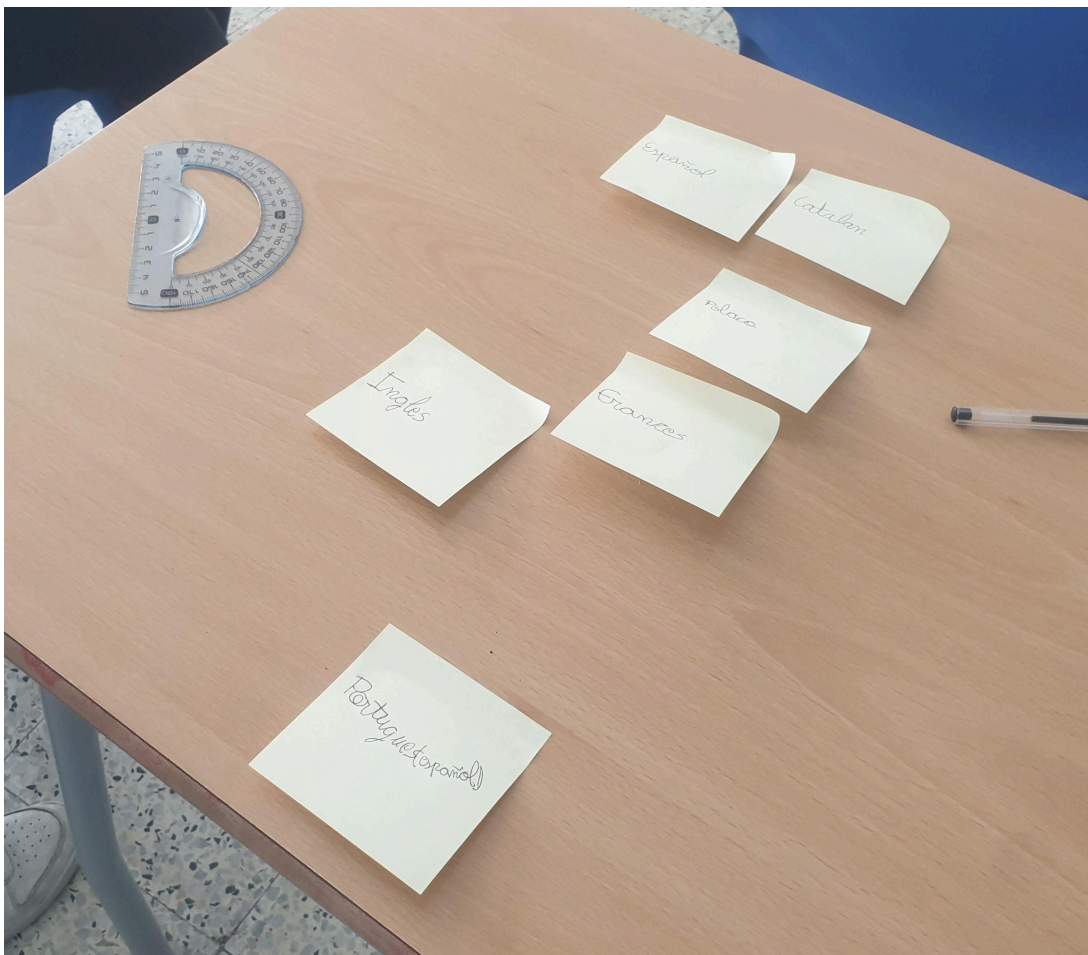
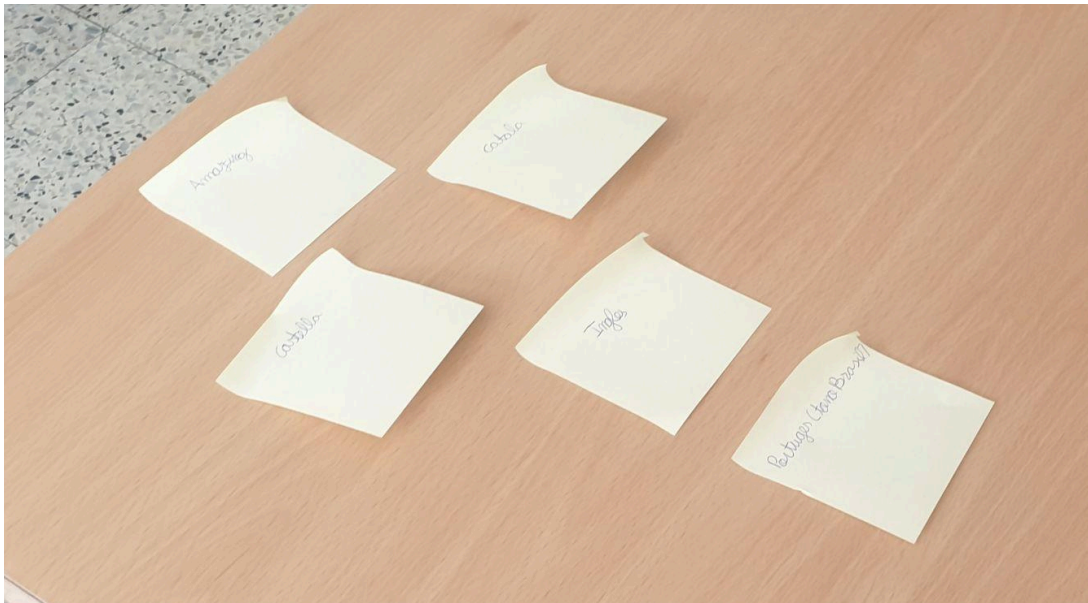
Annex 3. Enquesta comparativa (inici i final situació d'aprenentatge)

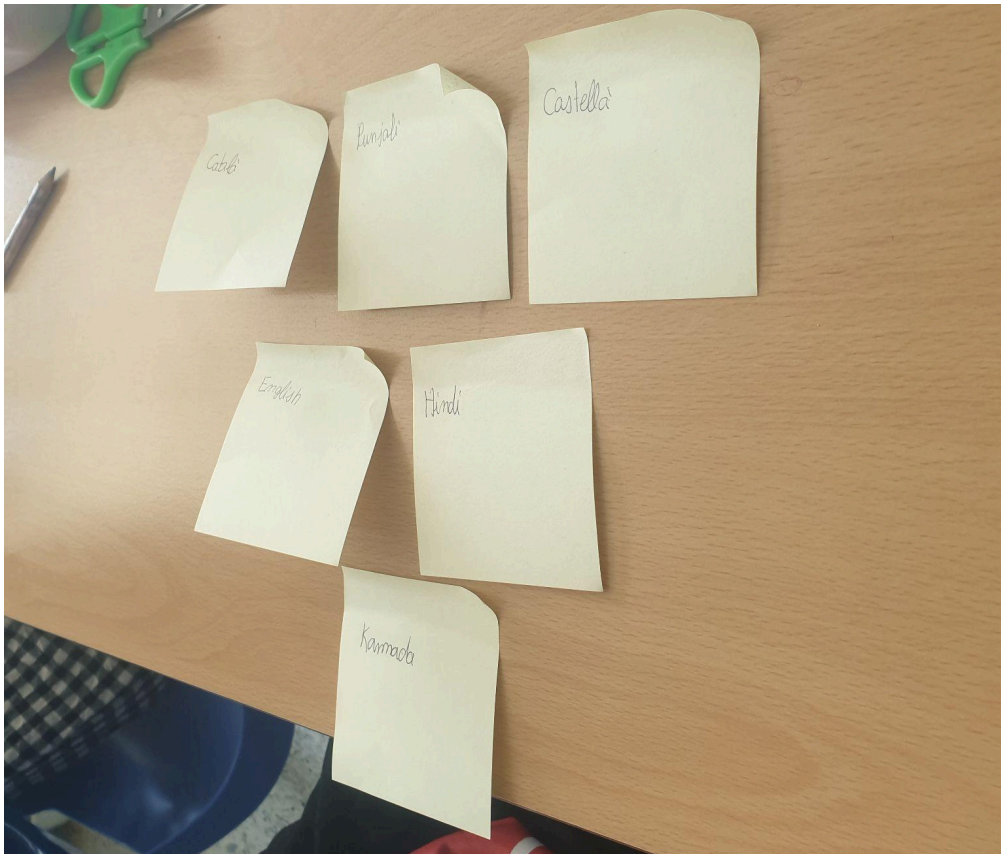
1. Què significa "identitat lingüística"?
2. Per què és important aprendre sobre diferents llengües i cultures?
3. Què pots fer per preservar/mantenir la teva identitat lingüística?
4. Què creus que passaria si perdéssim totes les llengües menys una?
5. Com et fa sentir parlar l'idioma que parles a casa?
6. Què pots fer per ajudar a la diversitat lingüística?
7. Per què creus que és important conèixer i respectar les diferents llengües i cultures que conviuen al teu entorn?
8. Quin és l'impacte de la diversitat lingüística a la nostra societat?
9. Has après mai paraules o frases en altres idiomes a l'escola?
10. Què t'agradaria aprendre més a l'escola sobre les diferents llengües i cultures del món?

Annex 4. Exemples de textos identitaris creatius

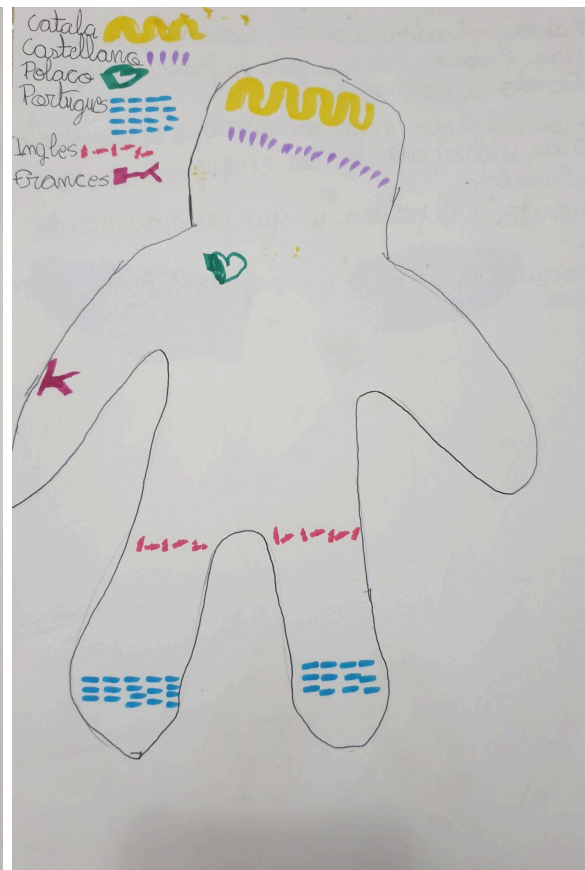
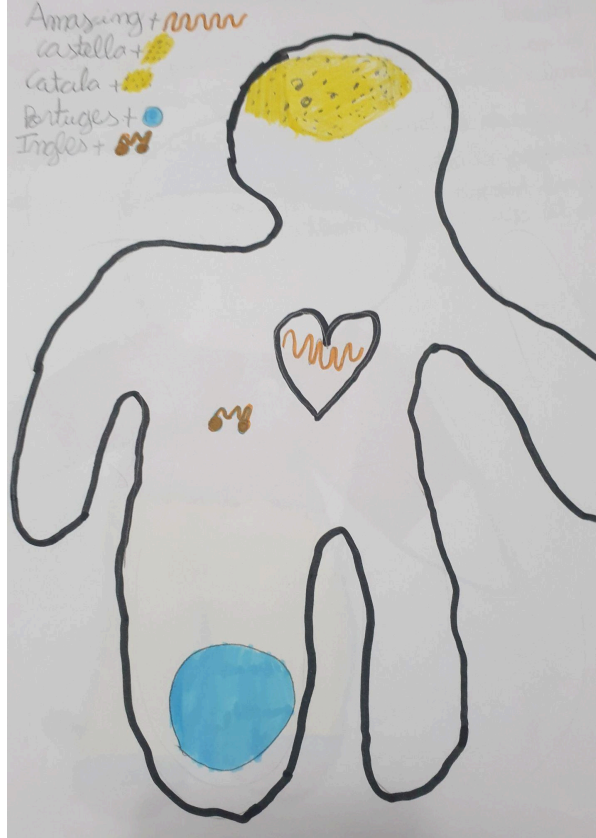
Constel·lació de les llengües

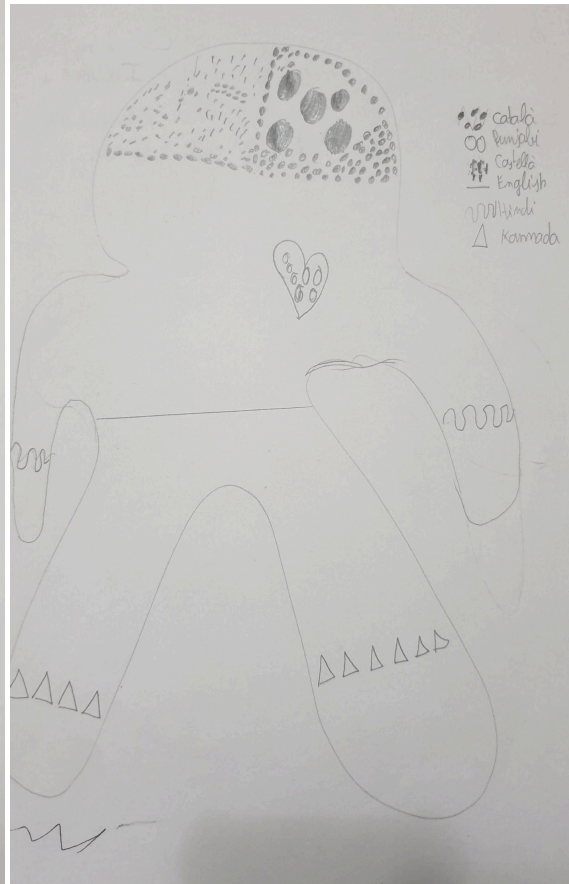

Silueta

Escrit de reflexió

Yo nac d'origen marroquí pero vaig créixer en Espanya. Per mi es molt més comode el espanyol i el català. El català i el castellà m'agrada i se algunes paraules. A casa parlo espanyol pero a vegades em parlen amharic i l'entenc. Parlo espanyol amb les meves germanes i a l'escola. L'anglès i el francès meves ho entenc i de dir algunes frases e textos.

Yo hablo y entiendo 6 idiomas: hablo el español, catalán, polaco y hablo un poco de francés y inglés. Y entiendo el portugués.
Creo que con el que mejor me expreso es el español o catalán y el español es con el que me siento más cómodo.
Mi favorita es el polaco ya que mi madre es de allí.
Yo creo que es variable ya que tengo 12 años y "sé" 6 idiomas

Yo habla en: castella, catala, tmarzig i per últim el inglés. Entenc una mica el portugués (entonces Brasile).
M'agrada el tmarzig, yee me acostumbrat a parlar tmarzig el catala i el castella. Yo estic més cómodé amb tmarzig pero estic d'acord que el inglés es tè que estudiar molt és l'idioma més important

Annex 5. Enquesta per avaluar la situació d'aprenentatge

1. De l'1 al 10, quina puntuació li poses a les diferents activitats?

- a) De 0 a 4
- b) De 4 a 6
- c) De 6 a 8
- d) De 9 a 10

2. Les activitats proposades t'han servit per aprendre sobre la teva identitat lingüística?

- a) No, aquestes activitats no m'han servit gens per aprendre sobre la meua identitat lingüística.
- b) Més o menys, les activitats només m'han servit per aprendre algunes coses de la meua identitat lingüística.
- c) Sí, les activitats m'han servit molt per aprendre sobre la meua identitat lingüística.

3. Quina activitat t'ha agradat o servit més?

- a) Activitat de les enquestes Quizizz
- b) Activitat del "Mapa Lingüístic Interactiu"
- c) Activitat dels textos identitaris creatius i breu escrit de reflexió
- d) Activitat del "Mur de la Identitat Lingüística"
- e) Debat de reflexió

4. Quina activitat t'ha agradat o servit menys?

- a) Activitat de les enquestes Quizizz
- b) Activitat del "Mapa Lingüístic Interactiu"
- c) Activitat dels textos identitaris creatius i breu escrit de reflexió
- d) Activitat del "Mur de la Identitat Lingüística"
- e) Debat de reflexió

5. Si tens alguna altra cosa que em vulguis dir de les activitats, utilitza aquesta pregunta per explicar-ho!